

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ ENSTİTÜSÜ
ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SPOR YÖNETİMİ BİLİM DALI

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE
FENERBAHÇE'NİN YERİ VE ÖNEMİ

Yüksek Lisans Tezi

Numan DEMİR

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin Işık ABANOZ

İSTANBUL, 2020

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ ENSTİTÜSÜ
ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SPOR YÖNETİMİ BİLİM DALI

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE
FENERBAHÇE’NİN YERİ VE ÖNEMİ

Yüksek Lisans Tezi

Numan DEMİR

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin Işık ABANOZ

İSTANBUL, 2020

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİCİĞİ BİLİM DALI

Tezin Adı: Milli Mücadele Döneminde Fenerbahçe'nin yeri ve önemi

Öğrencinin Adı Soyadı: Numan Demir

Tez Teslim Tarihi:

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü Vekili

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı

Üye

Üye

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazıma kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez çalışması sırasında faydalandığım diğer tüm bilgi ve yorumlara da kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Numan DEMİR

TEZ YAZIM KILAVUZU UYGUNLUK ONAYI

“Fenerbahçe’nin Milli Mücadele Dönemindeki yeri ve önemi” adlı Yüksek Lisans Projesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Numan DEMİR

Danışman Unvan

Dr. Öğr. Üyesi Engin Işık Abanoz

Enstitü Yetkilisi

ÖZET

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE FENERBAHÇE'NİN YERİ VE ÖNEMİ

Numan Demir

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı

Spor Yönetimi Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Engin Işık Abanoz

Temmuz 2020,46 Sayfa

İnsanoğlu var olduğu günden bu zamana dek sporun gündelik hayattaki yeri ve önemi hiç şüphesiz çok büyüktür. Sporun her zaman beden terbiyesinde rolü olduğu gibi dönemsel zamanlara göre rolü de değişmiştir.

M.Ö 200'lü yıllarda Mete Han, ordusuyla birlikte savaşa gideceği zaman diğer beyliklerin komutanlarıyla spor müsabakaları yaptırmıştır. Buradaki amaç, sporun bütünleştirici özelliğinden yaralanarak diğer beylerle birlik olup ordu gücünü arttırmaktır.

Millî Mücadele döneminde ise spor sadece beden terbiyesi olmakla kalmamış, milletin birliği, refahı ve devletin bekası için araç olarak kullanılmıştır.

Millî Mücadele döneminde kurulan takımların bazıları dönemin siyasi şahısları ve hükümeti ile çalışarak yardımlarda bulunmuşlardır.

Fenerbahçe Spor Kulübü dönemin şartlarına bakıldığında elinden gelenin çok daha fazlasını Millî Mücadele'ye vermiş bir kulüptür. Kuruluş amacındaki tüzük metninde de görüldüğü gibi Fenerbahçe'nin asli hedefi işgal altında kalan vatan topraklarından düşmanı kovmak için nesilleri beden terbiyesi ile eğitmektir. Vatanın müdafaası için kendi bünyesindeki imkânlarla kulüp tesisinin yanında bulunan dereden Anadolu'ya

silah kaçırmış, gerektiği zaman ise Anadolu'ya gidecek Millî Mücadele'nin kilit isimlerini gizlilikle Anadolu'ya ulaştırmıştır.

Vatanın selameti, halkın refahı için Fenerbahçe sıradan bir spor kulübü olmaktan çıkmış, âdeta Millî Mücadele'nin kahramanı hâline gelmiştir. Millî şuuru uyandırmak, millî beraberliği tekrar bir araya getirmek için dönemin şartlarıncı, işgal kuvvetleriyle maçlar yaparak halkı bir araya getirmeyi başarmıştır. Fenerbahçe, halkın moral ve motivasyonunu ecnebi takımlarına karşı aldığı başarılar ile sağlamıştır. Bir araya gelen halkı Millî Mücadele etrafında toplamayı başaran dönemin şahısları ve Fenerbahçe gerek Balkan Savaşları'na gerek orduya her zaman hizmetlerde bulunmuştur.

Fenerbahçeli bazı futbolcuların Balkan Savaşı için orduya arabalarını bağışladıkları görülmüştür. Balkan Savaşları'nda aktif görev alarak hizmetlerde bulunmuş olan Fenerbahçeli futbolcular gerek saha içerisinde gerek saha dışarısında savaşıarak hizmetlerini sürdürmüşlerdir.

Fenerbahçe Spor Kulübü binası, sporun sadece spor olmadığı o yıllarda işgal kuvvetleri komutanlarıncı birçok kez basılmış ve defalarca kapatılmıştır. Bu girişimlerin sebebi ise Millî Mücadele'ye yardım ve yataklık yapan Fenerbahçe'yi halkın gözünde itibarsızlaştırmak ve olası bir direnişin önüne geçmekti.

Halk Fenerbahçe'yi o kadar benimsemişti ki kulübün her kapanmasında, çeşitli mitingler ve yürüyüşler yaparak kulübün tekrar açılmasında en büyük öncü olmuştur.

Fenerbahçe Kulübü, Millî Mücadele dönemi boyunca bünyesinde bir Osmanlı şehzadesi ve dönemin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden önemli isimleri başkan olarak ağırlamıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün kulüp lokalini ziyaret etmesinin ardından kulüp defterine yazdığı notlar, Fenerbahçe'nin misyonunu ve vizyonunu en güzel şekilde anlatan kelimelerdir.

Sporun kitlesel bir güç olduğunu, insanları bir araya getirmenin en güzel yolu olduğunu dönemin siyasi mecraları anlamış ve spor ile siyaset bir araya gelerek millî bilinci uyandırma ateşi yakılmıştır.

Sporun sadece spor olmadığı Millî Mücadele döneminde Fenerbahçeli futbolcuların bazılarına İstiklâl madalyası verilmesiyle görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Millî Mücadele, Kahramanlık, Spor, Kitlesel Güç

ABSTRACT

THE PLACE AND IMPORTANCE OF FENERBAHCE IN THE NATIONAL STRUGGLE PERIOD

Numan Demir

Department of Coaching Education
Sports Management Discipline

Thesis Supervisor : Asst. Prof. Dr. Engin Işık Abanoz

July 2020,46 Page

Undoubtedly, the place and importance of sports in our daily lives has been great since the day people existed. The arrangement has also changed according to the periodic times. When Mete Han entered the war with his army in 200 BC, he made sports competitions with the commanders of other principalities. Your goal here is to integrate rechargeable gentlemen who take advantage of the integrative feature of the sport and increase the strength of the army. During the national struggle period, sport was not only disciplined, but also tasked with arousing national unity, prosperity and national survival. During the national struggle, the government of the necessary teams helped by working with the government and the government.

Fenerbahce sports club is a club that contributes more to the national struggle considering the conditions of the period. The main arm of Fenerbahce is to do sports for the next generations and raise a healthy generation. Ammunition was sent to Anatolia from the stream next to the club building.

For the welfare of the country and the welfare of the people, Fenerbahce became the hero of the National struggle instead of an ordinary sports club. He managed to bring people together by playing matches with the occupation forces. Fenerbahce has

increased the morale and motivation of the people with the success it has achieved against foreign teams. Fenerbahçe served both the Balkan wars and the army.

Fenerbahçe football players donated their cars to the army during the Balkan wars. Fenerbahçe football players continued their services by fighting inside and outside the field.

Fenerbahçe was closed by the occupation forces because it smuggled ammunition to Anatolia. The public had adopted Fenerbahçe so much that it became the biggest pioneer in the reopening of the club with various meetings. He became the president of the Ottoman Prince Fenerbahçe.

The notes that Mustafa Kemal Atatürk wrote in the club's notebook after the club tavern visit are the words that define Fenerbahçe's mission and vision.

Political leaders of the time understood that sports were a great force. They brought people together as sports and aroused national consciousness. It was seen that sports were not only sports in the national struggle period. It was seen that some Fenerbahçe football players received the medal of independence. Sports is not just sports.

Keywords: National struggle, heroism, Sport, Mass power

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK.....	
ONAY SAYFASI.....	
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	iii
TEZ YAZIM KILAVUZU UYGUNLUK ONAYI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1 MİLLÎ MÜCADELE’NİN GÜÇ UNSURLARI.....	2
2.1.1 Ekonomik Güç unsuru.....	2
2.1.2 Politik ve İdari Güç unsuru.....	2
2.1.3 Psiko-Sosyal Güç unsuru.....	3
2.1.4 Coğrafi Güç unsuru.....	3
2.1.5 İnsan Gücü unsuru.....	3
2.2 MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE KURULAN TÜRK TAKIMLARI	4
2.2.1 Altay Futbol Takımı.....	4
2.2.2 Niçin Büyük Altay.....	4
2.2.3 Ankaragücü.....	5
2.2.4 Karakollara ve Silah Depolarına Baskınlar Dönemi.....	5
2.2.5 Millî Mücadele Dönemi İmalatı Harbiye’de Futbol Takımı.....	6
2.2.6 İşçilerin Gizli Direniş Örgütü.....	6
2.2.7 İngiliz Karakollarına Baskın.....	6
2.2.8 Bereketiko Jimnastik Kulübü (BJK).....	7
2.2.9 Galatasaray Spor Kulübü.....	9
2.2.10 Karşıyaka Spor Kulübü.....	10
2.2.11 Millî Mücadele Döneminde Karşıyaka.....	10
2.2.12 Muhafız Gücü Kulübü.....	11
2.2.13 Millî Mücadele Dönemi Muhafız Gücü.....	11
2.2.14 İstanbul Ligi.....	11
2.2.15 Cuma Ligi.....	11
2.2.16 Pazar Ligi.....	12
2.3 FENERBAHÇE’NİN MİLLÎ MÜCADELE’DEKİ YERİ VE ÖNEMİ.....	12

2.3.1 Halkın Futbola Bakış Açısı 1899-1907.....	12
2.3.2 1900-1918 Zamanın Şartları ve Futbola Bakış Açısı.....	13
2.4 İLK TÜRK FUTBOL TAKIMI BLACK STOCKİNG'İN KURULMA SÜRECİ.....	14
2.5 FENERBAHÇE İSMİ NEREDEN GELMİŞTİR	15
2.6 FENERBAHÇE'NİN GERÇEK KURULUŞ YILI.....	15
2.7 KADIKÖY FUTBOL KULÜBÜ KURULUŞU 1901	16
2.7.1 Fenerbahçe'nin Kuruluşu 1907.....	16
2.8 BALKAN SAVAŞLARI VE FENERBAHÇE	17
2.9 FENERBAHÇE VE İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ	18
2.10 I. DÜNYA SAVAŞIN'DA FENERBAHÇE.....	19
2.10.1 I . Dünya Savaşında Şehit Olan Fenerbahçeli sporcular	20
2.10.2 İstanbul'da İşgal Yılları	20
2.10.3 Mütareke ve İşgal Yıllarında.....	21
2.11 SİYASİ OYUNLAR İÇERİSİNDE KALAN FENERBAHÇE	21
2.12 MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN FENERBAHÇE ZİYARETİ	22
2.13 MİLLİ MÜCADELE YILLARINDAKİ USTÜN BAŞARILARINDAN DOLAYI İSTİKLAL MADALYASI KAZANAN FENERBAHÇELİ FUTBOLCULAR.....	23
2.14 MİLLİ MÜCADELE ZAMANINDA KUVAY-I MİLLİYE VE FENERBAHÇE	23
2.15 FENERBAHÇE VE MİM MİM ÖRGÜTÜNÜN SİLAH KAÇIRMA FAALİYETLERİ	24
2.15.1 Millî Mücadele İçin Fenerbahçe Anadolu'ya Silah Kaçırıyor	26
2.16 FENERBAHÇE'NİN AJANLIK FAALİYETLERİ	27
2.17 STRATEJİK NOKTADA DURAN FENERBAHÇE.....	28
2.18 İŞGAL KUVVETLERİNCE FENERBAHÇE'NİN KAPATILMA SÜRECİ.....	28
2.19 MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANI FENERBAHÇE'NİN TEKRAR AÇILMASI	29
2.20 GENERAL HARRİNGTON KUPASI VE FENERBAHÇE.....	30
2.20.1 Kupayı Önemli Yapan Unsurlar	31
2.20.2 Fenerbahçe.Org Tarafından General Harrington Kupasının Detaylı Bilgileri.....	31

2.20.3 Maçtan Sonra Fenerbahçe İngilizleri Kuşdili Lokali'nde Misafir Etmesi	35
2.21 HALK FENERBAHÇE'Yİ NİÇİN VE NASIL SEVMEMEYE BAŞLADI....	35
2.22 MİLLİ MÜCADELE'YE KATILMAK İSTEYEN FENERBAHÇELİ ŞEHZADE ÖMER FARUK EFENDİ	36
2.23 FENERBAHÇE İLE İLK DİRENİŞİ BAŞLATAN SÜLEYMAN NAZİF'İN SÜRGÜN YEMESİ	37
2.24 FENERBAHÇE İLE İSYAN ATEŞİNİ VEREN İSİMLER.....	38
2.24.1 Fuat Hüsnü Kayacan.....	38
2.24.2 Tefik Taşçı	38
2.24.3 Galip Kulaksızoğlu	39
3.MATERYAL VE YÖNTEM.....	40
3.1 EVREN	40
3.2 ÖRNEKLEM	40
3.3 VERİLERİN TOPLANMASI	40
4.TARTIŞMA VE SONUÇ.....	41
KAYNAKÇA	45

1. GİRİŞ

Millî Mücadele zamanında kurulan bazı spor takımlarının aslında sadece spor yapmak için kurulmadığını, insanlara sporu sevdirdikleri kadar millî birlik ve beraberliği de yansıttıklarını vurgulamak bu çalışmamızın ana amaçlarından. İşgal altında kalan İstanbul da kurulan Fenerbahçe Spor Kulübü, tüzüğünde yazıldığı gibi bu kulübün kurulmasının amacını millî birlik ve beraberliği tekrar uyandırmak, halkı bir araya getirmek ve kenetlemek olduğunu ve bu mücadeleyi kendisine görev olarak bildiğini söylemiştir. Millî Mücadele'ye fiilen destek verip gerek Anadolu'ya silah kaçırmayı gerek Anadolu'ya insan kaçırmayıyla katkılarda bulunduğu görülmüştür. Amacımız Fenerbahçe'nin kurulma süresince gelişen bu olayları bir futbol kulübü olarak Millî Mücadele'ye nasıl katkılar sağladığını göstermektir.

Dönemin siyasi şahısları ve çeşitli siyasi gruplar ile ortak hareket edilerek başlatılan Millî Mücadele döneminde Fenerbahçe'nin koordineli rolünün çok yüksek olduğu görülmüştür. Politikanın sporu, sporun da politikayı kullandığı veyahut yardımlaşarak hareket ettiklerini en net Millî Mücadele yıllarında görmekteyiz. Dönemin hükümeti ve Sarayın padişahına kadar Fenerbahçe, herkesin ilgi odağı olup zaman içerisinde Şehzadelerin dahi Fenerbahçe'de başkanlık yaptıklarını görmekteyiz.

Amacımız Fenerbahçe'nin dönemin en zor şartlarında dahi, herkesi bir arada toplayabilen, millî birlik ve beraberliği bünyesinde kurabilen, halkı bu işgale karşı direniş için uyandıran bir takım olduğunu, sporu kadar kitlesel gücünü devletin millî birliği ve beraberliği için kullandığını göstermektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 MİLLÎ MÜCADELE’NİN GÜÇ UNSURLARI

2.1.1 Ekonomik Güç Unsuru

- a. Maddi sıkıntı, çaresizlik ve yoksulluk halkı biçare bir hale getirmiştir. Halk yiyecek sıkıntısı çektiği görülmüştür.
- b. Ekip biçmek dönemin şartlarına göre çok zor yapılmaktaydı. Genç nüfusun askere çağırılmasından dolayı üretimde ki olumsuzlukların çok fazla olduğu görülmüştür.
- c. Devlet ekonomik bağımsızlığını kaybetmek üzereydi.
- d. Geçmişte yapılan antlaşmalar dönemin şartlarında da kendisini fazlasıyla göstermeye devam etmiş, halkın geçim, hukuk direncini kırmıştı.
- e. Devletin borcu 1919’da 303 milyon durumundaydı. Bu borç çeşitli antlaşmalarla belirlenen dönemlerde ödendi. Son borcun ise 1954 yılında ödendiği görülmüştür.
- f. Savaşların uzun sürmesi ve savaşan askerlerin genç nüfusu oluşturması, Anadolu halkının tarlalarını ekip biçmesinde zorluklar çıkartmıştır.
- g. Genç nüfusun silahaltına alınmasından dolayı sportif faaliyetler desteklenememiştir.
- h. Savaşların uzun sürmesi, işgal altında kalan topraklarda ki vatandaşlarımızın işgal altından kaçıp vatanlarına sığınmaları sonucu oluşan gıda ve barınak sıkıntıları devleti zor duruma düşürmüştür.

2.1.2 Politik ve İdari Güç Unsuru

- a. Ateşkes antlaşması ile devlet siyasi bağımsızlığını kaybetmişti.
- b. İşgal kuvvetleri 1910 yılından 1918 yılına kadar İstanbul’u işgal etmişlerdi.
- c. Dönemin yönetimi işgal altında dahi varlıklarını sürdürmeye devam etmiştir.
- d. İstanbul dönemin devletin yönetim merkezi halindeydi. 1918’de işgal altında kalan İstanbul 1923’te yapılan antlaşma ile kurtarılmıştır.

- e. İstanbul'un işgal altında olmasından dolayı Anadolu'daki bazı gruplar kontrol edilemez hale gelmiştir.
- f. Toplu halde görüşmeler yasaklanmış, spor faaliyetler örgütsel direniş olarak adlandırmışlardı.

2.1.3 Psiko-Sosyal Güç Unsuru

- a. Halk yaşananlardan son derece etkilenmişti. Çaresizlik içlerinde kalan halkın umutları da zamanla bitmiş, başka bir devletin idaresi altına girilmesi dahi düşünölmeye başlanmıştı.
- b. Anadolu'nun genç nüfus olarak silahaltına alınmış olmasından dolayı üretimi düşmüş durumdaydı. Üretim olmadığı için halk yoksulluk içerisinde kalmıştır. Bu yoksulluk da halkı karamsarlığa, çaresizliğe ve birbirlerine karşı bozgun hikâyeleri anlatılmaya başlanmıştı.

2.1.4 Coğrafi Güç Unsuru

- a. Osmanlı Devleti 1900 ile 1923 yılları arasında topraklarının yüzde altmışını kaybetmiştir. Elinden birçok toprak parçasını çıkartmak zorunda kalmıştır.
- b. Anadolu'nun her yeri işgal kuvvetlerinin kontrolü haline geçmişti. İşgal kuvvetlerinin çeşitli bölgelerde bölgesel oluşumlar kurdukları görölmüştür. Anadolu parça parça paylaştırılmıştır.
- c. Doğu, Batı, Kuzey, Güney diye ayırtmaksızın her bölgede işgal kuvvetleri birbirlerine yardım etmekteydiler.
- d. İşgallerle birlikte Anadolu'da işgal kuvvetlerinin bayrakları görölmeye başlanmıştır.
- e. İçeriden ve dışarıdan desteklenen iç karmaşa çıkartacak isyanlar ortaya çıkmıştı.

2.1.5 İnsan Gücü Unsuru

- a. Osmanlı Devleti'nin 1914'deki insan gücü 26 milyonu bulmuşken, 1920'ye kadar süren savaşlar neticesinde nüfusun 3 de 2 sini kaybetmiştir.
- b. Savaşa 149 bin askeri ile katılan Devlet askerlerinin yüzde 80'ini kaybederek harpten çıkmıştır.
- c. Savaşa katılan askerlerin yüzde 80'ni şehit olmuş bu şehitlerin birçoğu da 15-35 yaş arasını oluşturan gençlerden olduğu görölmüştür. Anadolu'da ki çoğu insan perişan hale gelmiştir.

- d. Anadolu işgal altına girince kendi başlarına özgür birçok zararlı gruplar ortaya çıkmıştır. Bunlar dönemin şartlarından yararlanarak devlete zararlar vermişlerdir.
- e. Herkesin bir araya gelmesinden dolayı hastalıklar artmıştır. Hastalıklara çözümler çok zor şartlarda yapılmaktaydı.
- f. İşgal kuvvetleri ile anlaşarak devlete zararı dokunan çok fazla grup vardır.

2.2 MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE KURULAN TÜRK TAKIMLARI

2.2.1 Altay Futbol Takımı

1908 yılında futbol oynamak padişah tarafından yasaklandığı için bir hayli zordu. İstibdat dönemi yüzünden sürekli baskınlar veriliyordu. Spor yapanlar o dönemde boş işlerle uğraşan kişiler olarak görülüyor ve ayıplanıyordu. Türkiye’de modern beden eğitimi öncüsü Selim Sırrı Tarcan, 1919 yılında sporu geliştirmek amacıyla bir salon açmak için İzmir’e geldi. Tarcan’ın bu gelişi, sporun gâvur oyunu olduğunu savunan aşırı dinciler diye adlandırılan bir grup tarafından engellenmeye çalışıldı. Selim Bey, salon açmamasına rağmen o dönemin valisi ile bir görüşme gerçekleştirdi. Selim Bey, işgal altında olan memleketin işgal kuvvetleri kadar spor yapmasını, hatta her bir bireyin sporu desteklemesini istedi. Türkiye’de futbol ilk kez işgal kuvvetleri tarafından oynandı.

2.2.2 Niçin Büyük Altay

Altay İzmir’in işgal altında kaldığı yıllarda halkın milli birlik ve beraberliğini uyandırmak için bir araya gelen futbolculardan kurulmuştu. Dönemin şartlarına bakıldığında işgali en fazla hisseden şehirlerden bir tanesi İzmir’dir. İzmir’i işgal eden işgal kuvvetlerine karşı gençleri bir araya getirmenin yolu futboldu. Futbol adı altında işgal kuvvetlerine çeşitli zararlar vererek onları yıpratmaları görülmüştür.

İzmir’in dört bir yanı işgal kuvvetlerinin kontrolü altına girmişti. İzmir’de kurulan futbol kulüpleri bir araya gelerek bir kıvılcım başlatıp işgal kuvvetlerini vatan topraklarından def etmenin yollarını aramışlardır. Bu kıvılcımın ancak bir başkaldırı ile olacağını düşünen çeşitli kulüplerde oynayan futbolcuların, kendilerini vatanın selameti ve hürriyeti için ortaya attıkları görülmüştür.

Bunların en önemlisi hiç şüphesiz ki Hasan Tahsin ve arkadaşlarıydı. İzmir’de kurulan futbol kulüplerinde görev yapan Hasan Tahsin ve arkadaşları ilk kıvılcım ateşini çıkartacak olanlardı.

Şehirlerinin işgal altında kalmasına daha fazla dayanamayan İzmirliiler Hasan Tahsin’in bir gazeteci olarak işgal kuvvetlerine ateş etmesi sonucunda direnişini başlatmışlardır.

Dönemin gazeteleri futbolu sadece futbol olarak yorumlamaktan çok, direnişin bir sembolü olarak göstermişlerdir. Dönemin Altay Spor Kulübünün kalesini koruyan Adnan menderestir.

Kıvılcım ateşini başlatan Hasan Tahsin ve futbol arkadaşları İzmir’in işgal kuvvetlerinden kurtulmasında önemli rol oynamışlardır. Altay’ın bu direnişte hiç şüphesiz yeri çok büyüktür. O dönemlerde İzmir de Talat Paşa’nın isteği doğrultusunda bir takım daha kurulmuştur. Kurulan takım Karşıyaka’dır. Grubun İzmir İl Başkanı Mahmut Celal Bayar da Altay Kulübü’nü kurmuştur (Meydan vd. 2017, s.100).

2.2.3 Ankaragücü

Ankaragücü’nün kuruluşu İmalat-ı Harbiye’ye dayanır. Ankaragücü dönemin şartlarında devlete hizmet veren fabrikalarda çalışan insanların bir araya gelmesi ile kurulmuştur. İşgal kuvvetlerine karşı bir direniş sembolü haline gelecek olan Ankaragücü, fabrikalarda çalışan gençler tarafından kurulmuştur. Ankaragücü, bünyesinde bulundurduğu futbolcularla birlikte gerek saha içerisinde gerek saha dışarısında savaşını direnişini en şiddetli şekilde veren bir kulüp olmuştur. Ankaragücü olarak kalmamış çeşitli fabrikalarda da farklı isimlerde kulüpler açılarak her birisinin ortak amacını direniş olarak adlandırmıştır.

Bu fabrikalarda kurulan takımların ilerleyen yıllarda tek bir çatı altında toplanması ile Ankaragücü ortaya çıkmıştır. Kurulan takımların amacı direniş ve halka tekrar umut vermektir. Takımlar artık saha içersin de savaştıkları kadar saha dışarısında da savaşmayı tercih etmişler ve işgal kuvvetlerinin bünyesinde olan yerlere çeşitli baskınlar vermişlerdir.

2.2.4 Karakollara ve Silah Depolarına Baskınlar Dönemi

Düşman kuvvetleri, insanların umudunu kırmak ve onları daha zor şartlara sürüklemek için üniformalı olan herkesi tutuklamışlardır.

Bu olayların her tarafta görülmesi üzerine fabrikalarda kurulan takımlar bir araya gelerek işgal kuvvetlerinin bünyesinde olan yerlere baskınlar vermişlerdir.

Yakalanan arkadaşlarını dahi unutmayan futbolcular, her bir arkadaşını kurtarıncaya dek baskınlarına devam etmişlerdir (Akkaya 2007).

2.2.5 Millî Mücadele Dönemi İmalatı Harbiye’de Futbol Takımı

Türkler futbol ile 1875’te tanışırlar. İngilizler; Selanik, İzmir ve İstanbul’da futbol oynamaktadır. Sonra Türk takımları kurulur, futbol ligi oluşur. Ancak 1897’de Abdülhamit, yayınladığı ferman ile futbolu yasaklar. Bin işçinin çalıştığı İmalat-ı Harbiye’de 1895’te kurulan gruplarca, ilk işçi örgütlerinden biridir ve cemiyetin işçileri, fermanı dinlemez.

Padişah fermanı kalkınca kulüpler kurulur. Ankaragücü’nün kuruluşu 1910 diye bilirse de temeli 1904’e, bu kulüplere dayanır.

Derken İmalat-ı Harbiye Mektebi öğrencileri, 1910’da Altınörs İdman Yurdu’nu ve Turan Sanatkarangücü’nü kurarlar (Akkaya 2007).

2.2.6 İşçilerin Gizli Direniş Örgütü

İstanbul işgal edilir. İngilizlerin isteği ile Damat Ferit, tamir atölyesini, askerî usta mektebini ve top dökümhanesini kapatır.

Ancak, İmalat-ı Harbiye Umum Müdürü Mustafa Kemal’in arkadaşıdır ve görüşerek desteğini alır. Bu şekilde futbol bir direniş olarak devam etmiştir.

İstanbul’da çok sayıda direniş örgütü kurulmuştur. İngiliz işgaline karşı mücadele eden, Anadolu’ya insan ve silah kaçırarak gizli örgütler de vardır. Bu örgütlerin bir kısmı fabrikalarda kurulan takımlardır. Bu takımların katkıları çok büyüktür. (M. Akkaya, 2007).

2.2.7 İngiliz Karakollarına Baskın

Teşkilat, İngiliz karargâhlarına baskın yapmakta, Anadolu’ya silah ve insan kaçırmaktadır.

Baskınlardan biri, üniformalı dolaşıyor diye İngilizlerin tutukladığı İmalatı Harbiye Başhekiminin tutulduğu İngiliz karakoluna yapılır. Karakol basılmış, Başhekim kurtarılmıştır.

Bir başka baskın, kendilerine katılan diğer takımların desteği ile İngilizlere ve Fransızlara yapılır. Depolardaki askeri cephaneler çalınarak orduya gönderilir.

Gizli teşkilat, şehitler de vermiştir. İngilizlerin futbol kulübüne baskın yaparak götürdükleri yaşlı çaycı Hamdi Baba'yı daha sonra gören olmaz.

İmalat-ı Harbiye örgütünün ele geçirdiği topları sökerek Anadolu'ya ulaştıran Bahriye subayı Mahmut Nedim Bey, İngilizlerin yaptığı ağır işkenceden sonra hayatını kaybeder. Mahmut Nedim Bey, Ankaragücü'nün başarılı kalecisi, Genel Kaptanı ve antrenörü Natık As'ın babasıdır.

Baskın esnasında bazı futbolcular yakalanmıştır. Çıkan çatışmalar sonucunda yaralanan ve şehit olan futbolcular vardır.

Ankaragücü, tüm futbolcularıyla birlikte savaşlarda yer alan tek takımdır (M. Akkaya, 2007).

2.2.8 Bereketiko Jimnastik Kulübü (BJK)

İşgal altında kalan dönemin en büyük gücü istihbarat olmuştur. Bu istihbaratlar dönem şartlarına göre bazı kişiler aracılığı ile yapılmış, bir dönem ise büyük kulüpler tarafından devam edilmiştir. İşgal altında kalan topraklarda yaşayan her bir ferdin üstüne düşen sayısız görev vardı. Toplu şekilde bir araya gelmenin yasaklandığı zamanlarda insanlar futbol kulüpleri aracılığı ile bir araya gelmeye çalışmışlardır.

Bu oluşumların Saray tarafından fark edilip bertaraf edilmesi çok uzun sürmüyordu. Saray'ın futbola olan bakış açısı, "bu gâvur sporudur hiç kimse oynamasın" cümlesinden anlaşılmaktaydı. Herkes Saray'ın futbola olan bu bakışından dolayı yönetime ve dahi dönemin padişahı olan Sultan İkinci Abdülhamit'e cephe almış durumdaydı.

Sultan baskılar altında kalmış ve bu baskılar sonucunda halkın bir araya gelerek saraya karşı bir direniş başlatacağı düşüncesi ile futbolu tamamen yasaklamıştı.

İşgal kuvvetlerinin zaman geçtikçe futbolu bir istihbarat ağı olarak kullandıklarını gören Sultan ikinci Abdülhamit yeni bir strateji geliştirmiştir.

Futbola olan baskıcı yönetim biraz olsun yumuşatılarak çeşitli kulüplerin kurulmasına izin verilmiştir. Hafiyeye baskınları eskisi kadar sık sık değil de aralıklarla yapılmaya başlanmıştır. Kurulan takımların kimler tarafından kurulduğunu dahi Saray'a bildirmişlerdir. Futbolun artık futbol olmadığını anlayan Sultan ikinci Abdülhamid bir kulüp kurdurtarak onu istihbarat kaynağı toplamak için kullanmak istemiştir. Bunu çok güvendiği adamlarına görev olarak bildirmiştir. Kurulacak olan takımın içerisinde yer

alacak olanların Çerkez ve Çeçenlerden olması özenle dikkat edilmiştir. Amaç sadece futbol takımı değil bir direniş takımı kurmak ve savaşçı kişilerden bu takımı oluşturmaktı. Çeçenlerin ve Çerkezlerin asi ruhu Türklerle birlikte birleşince istedikleri kulübü kurmuş oldular. Fuat balkan bu kulübün kurulmasında en aktif rolü oynayan kişilerden bir tanesi olmuştur. İlerleyen yıllarda kulübe başkan olacak olan Süleyman Seba'da bir Kafkas kökenlidir ve kulübe çok büyük hizmetler vermiştir. Bu detayı da unutmamak lazım.

BJK, işgal kuvvetleri takımlarının sadece futbol amacı ile hizmet etmediklerine cevap olarak kurulmuştur.

Beşiktaş'ı kuran gençlerin sıradan halkın içerisinde seçilmemiştir. Kafkaslarda savaşan mücahitlerden, Balkanlarda savaşan Çeçenlerden seçilerek bir güç unsuru ortaya çıkartılmak istenmiştir.

Kulübün dahi renklerinin belirlenmesi o dönemlerde kaybedilen Balkanların yası olarak belirlenmiştir.

Sultan ikinci Abdülhamit BJK ismi ile kurdurduğu bu takımla gerek İstanbul da ki gerek Anadolu da ki istihbaratları artık rahatlıkla toplayabilmekteydi. Sıradan bir kulüp görüntüsü ile kurulduğu için işgal kuvvetlerince bir risk taşımadığından dolayı şehir içi ve şehir dışında rahatlıkla hareket edebilmekteydi.

Trenlerin vagonlarına yükledikleri askeri mühimmatları Anadolu'ya ve çeşitli direniş bölgelerine göndermenin yolu BJK adı altında spor malzemeleri taşıyoruz süsü vermekten geçiyordu. İşgal kuvvetleri vagonları aradığında gördükleri tek şey spor malzemeleriydi. Hâlbuki malzemelerin içerisinde saklanmış onlarca mühimmat yer almaktaydı.

Savaş dönemi boyunca vatanlarını korumak için her bölgede gönüllü olarak yer almak isteyen onlarca kişiden kurulmuştu BJK.

BJK'nin sayısız faal üyelerinden bir tanesi de takımda 2 defa forma giyen Cavit idi. Kulüpte hem futbol oynamış hem de senelerce hizmet etmiştir. Bir kere şampiyonluk yaşamıştır. Cavit futbolculuğu dışında bir Teşkilat-ı Mahsusa hafiyesiydi. Kafkasya Cephesinde İslam orduları sancağı altında Nuri Paşa'nın emrinde yer almıştı. En yakın arkadaşlarını savaşta kaybetmişti. Millî mücadele döneminde Kuşçubaşı Eşref'in liderliğinde Anadolu'ya askeri mühimmat kaçıran BJK kulübünün en aktif üyesiydi.

Saha içerisinde ki savaşları kadar saha dışarısında ki istihbaratları Anadolu'ya silah ve insan kaçırmaları kulübün bugün dahi üzerinde taşıdığı büyük bir gurur ve onur olmuştur (Ozan Bodur, 2020).

2.2.9 Galatasaray Spor Kulübü

Galatasaray Spor Kulübü Türk tarihinde her zaman yer edinmiş büyük bir kulüp olma niteliği taşımaktadır. İsmnin de geldiği kurum olan Galatasaray Sultanisi bu öncülerin ilk başıdır. Sultan Beyazıt'ın emri ile bir eğitim ocağı kurulmak istenmiştir. Bu eğitim sisteminde ki ana hedef, devlete çeşitli alanlarda bürokrasiciler, devlet adamları yetiştirmektir. Galatasaray'ın bu atılımları dönemin şartlarına bakıldığı zaman büyük bir reform ve devrim niteliği taşımaktaydı.

Devlet eski gücünü kaybetmeye başlayınca Galatasaray Sultanisi eğitim sistemini modernleştirerek Avrupai bir eğitim sistemine bürünmüştür. Bünyesinde önemli dillerin eğitimini veren, beden eğitimi terbiyesini başlatan önemli bir kurum olmuştur. İsmni kuruluğu bölgeden alır.

Beden eğitimi derslerinde yabancı hocaları bünyesinde çalıştırmasıyla önemli spor branşlarında sporcular yetiştirebilmişlerdir. Öğrencilerini beden terbiyesi ile de eğitmeye önem veren Galatasaray Sultanisi birçok alanda da başarılar elde etmiş Türk tarihine adını altın harflerle kazıyan kişiler yetiştirmiştir.

Türk olmayan ekiplerin gerçekleştirdikleri ilk futbol karşılaşmaları, Galatasaray talebelerini hem ilgilendirmiş hem de çok üzmüştür. Artık onların amacı, kendi futbol kulüplerini kurmak, ölesiye sevdikleri bu oyunun kurallarını "hatmetmek" ve işgal kuvvetleriyle müsabaka yapmaktır.

Her zaman modernlikten yana olan eğitim kurumu, işgal kuvvetlerince oynanan futbola seyirci kalmamıştır. Kendi bünyesinde okuyan öğrencileri ve hocalarıyla birlikte bir spor takımı kurmuşlardır.

Galatasaray Spor kulübü Ali Sami Yen'in öncülüğüyle kurulmuştur. Takımın amacını ise şu sözlerle beyan etmiştir: "Maksadımız İngilizler gibi toplu bir halde oynamak, bir renge ve bir isme malik olmak ve Türk olmayan takımları yenmek."

Millî mücadelenin içerisinde kurulan Galatasaray, mücadeleye gerek futbolcularıyla gerek bünyesinde kulübü kuran yöneticilerle katkılar sağlamıştır. Zaman içerisinde aldıkları başarılardan dolayı onlara İstanbul'un sembolü haline gelen Galata kulesinden bir isim verilerek Galata Efendileri denilecektir.

2.2.10 Karşıyaka Spor Kulübü

Kulübümüzün ilk önderlerinden ünlü Kuvayı Millîye kahramanı Kadızade Zühtü İşil'in anlattıklarından anladığımızı göre, kulübü kurmak için bir zeytin ağacı altında karar veren gençler; Yunan, Rum, İngiliz ve Ermeni takımlarına karşı mücadele etmek için yemin etmişlerdi. 1900 yılında işgal kuvvetlerinin etkisi altında kalan İzmir'de, Türk gençlerinin futbol kulüplerinde millî direniş yapmak istemeleri Karşıyaka Spor Kulübü'nü doğurdu.

İzmir'in işgal altında olduğu yıllarda kurulan bir kulüptür. İzmir'i işgal eden işgal kuvvetleri kendi aralarında bir lig kurmuşlardı. Bu ligde yer alan takımların çoğunluğu işgal kuvvetlerinin takımları tarafından oluşturuluyordu. Her işgal kuvvetinin bir takımın yer aldığı bu lig, İzmirliilerin canını bir hayli sıkıkmaktaydı.

Böyle bir ortamda İzmirliiler kendi aralarında bir direniş başlatmak istemişlerdir. Altay ve Karşıyaka'nın kuruluşu birbirine bu amaçla benzemektedirler. İkisinin de ortak gayesi düşmanı olabildiğince yıpratmak, kurdukları takımları olabildiğince yenerek halka moral getirmektir. Saha dışarısında yapılan savaşların başarıyla sonuçlanamaması ve İzmir'in işgal altına alınması Karşıyaka spor kulübünün kurulmasına öncü olan nedenlerden bir tanesidir.

Türk erleri hiçbir zaman pes etmekten yana olmamıştır. Bu düşüncüyü bir kere daha göstermek istemişlerdir. Karşıyaka 1912 yılında kurulmuştur. Kurulduğu tarihte memleket bizimdi ama işgal kuvvetleri dört bir yanda geziniyordu. İşte bunlara karşı bir direniş başlatmak adına Karşıyaka kurulmuştu. İşgal kuvvetlerince kurulan takımları yenmek, var gücüyle saha içerisinde futbol adı altında savaşmak, işgal kuvvetlerini bertaraf etmek asıl amaçları haline gelmiştir. İzmir de Talat Paşa'nın isteği doğrultusunda bir takım daha kurulmuştur. Kurulan takım Karşıyaka'dır. Grubun İzmir İl Başkanı Mahmut Celal Bayar da Altay Kulübü'nü kurmuştur (Meydan 2017).

2.2.11 Millî Mücadele Döneminde Karşıyaka

İzmir'in Yunan işgali esnasında Altay sporlu Hasan Tahsin'in ilerlemiş olduğu gururlu onurlu ve şerefli direniş yolunda Altay sporda yerini almıştır. İzmir de ki Altay, Karşıyaka ve Altınordu kulüpleri İttihat ve Terakki liderlerinden Talat Paşa'nın komutasındadırlar. Takımlar kutlu bir direniş göstererek, halkı Millî duygu ve düşünce etrafında futbol başlığı altında toplamış, Karşıyaka ise bu Millî duygu ve düşüncüyü Millî Mücadele zamanında da en üst safhada armalarında taşımıştır. İngilizlere, Rumlara

ve Ermenilere karşı zafer kazanmak halkı Millî Mücadele dönemine hazırlamak Millî duyguları kabartmak adına Karşıyaka görevini çok iyi bir şekilde tamamlamıştır.

2.2.12 Muhafız Gücü Kulübü

18 Temmuz 1920'de Atatürk'ün emriyle Teğmen İsmail Hakkı (Tekçe) Bey, Muhafız gücü Kulübü'nü kurmuştur. 20 yıl başkanlık yapmıştır.

Muhafız Gücü'nün, İstikbal Sahası'nda (bugün Tandoğan Meydanı olan yer) yapılan spor karşılaşmalarını ara sıra Atatürk de izlemiştir. (Tekçe 2016)

2.2.13 Millî Mücadele Dönemi Muhafız Gücü

Atatürk'ün emri ile yakın arkadaşlarından olan İsmail Hakkı (emekli tüm general), bir futbol takımı kurmak istemiş ve Muhafız Alayı kurulmuştur. 1923'ten sonra Muhafız gücü ismi ile Millî Mücadele de ki misyonunu tamamlamıştır. Misyonu Millî Mücadele Döneminde Halkı Ordunun takımı başlığı altında toplamak ve futbolun insanlar üzerindeki etkisini kullanarak gerek Atatürk'ün düşüncelerini gerek Millî Mücadele'de yapılan adımların en ön safhasında durarak Millî Mücadele dönemine katkı sağlamışlardır. Askeri alanda İngilizlerin ve Yunanlıların baskısı altında olan Osmanlı hükümetini, futbol takımı adı altında koruyucu bir güç, bilinçlendirici bir unsur ve gerek silah gerek mühimmat kaçırmada ve depolamada kullanılmıştır.

2.2.14 İstanbul Ligi

İstanbul ligi işgal kuvvetleri tarafından kurulmuş bir ligdir. Bu ligin öncüleri işgal kuvvetlerinin takımlarda yer alan iki önemli isimdir. Bu kişiler, James La Hyperlink ve işgal kuvvetlerinin ilk futbolcularından olan James La Fontaine'dir. Ligin içerisinde işgal kuvvetlerinin takımları yer almışlardır. Belli bir dönem ise Fenerbahçe ve Galatasaray'da yer almışlardır.

Ligin birincisine verilen ödüller İngiltere'den getirilmektedir. Bu ligin kurulmasında ki amaç, işgal kuvvetlerince bir lig oluşturulmak ve bu ligin içerisinde futbol oynayarak birincileri belirlemektir. Çok uzun varlıklarını devam ettirememişlerdir. Galatasaray 3 Fenerbahçe ise 1 kere şampiyon olmuşlardır. Millî mücadele direnişi başladığı zamanlarda lig kapatılmıştır.

2.2.15 Cuma Ligi

İstanbul liginin dağılmasından sonra kurulmuş bir ligdir. İşgal kuvvetlerinin kurmuş olduğu İstanbul ligine binaen Türk takımları tarafından kurulmuştur.

Bünyesinde Türk takımları yer almıştır. Dönemin yönetim anlayışı futbola olan bakış açısını değiştirmiş ve futbol artık özgür bir oyun haline gelmiştir. Özgürleşen futbolda halkı bir araya toplayan kulüplerin amacı anlaşılmalı ve bir lig kurulmuştur.

Bu kurulan lige Cuma Ligi denmesinin sebebi Cuma gününü resmî tatil olmasından dolayıdır.

Maçlar Cuma günü oynanmıştır. 1915 yılında kurulmuştur. Bünyesinde ki en güçlü takım Fenerbahçe'dir. (Meydan vd. 2017, s. 81)

Ligin çeşitli maddeleri vardır. Bu maddelerin en önemlisi lig İstanbul da ki en güçlü takımlardan oluşturulmuştur. Lige altı takım katılmıştır. Kulüplerin her hangi birisinde bir güç düşüşü yaşanmadığı takdirde lige yedinci takımın katılmasına izin verilmemiştir.

2.2.16 Pazar Ligi

Cuma liginin içerisinde yer alamayan takımların kurdukları bir ligdir. Bu ligde çoğunlukla işgal kuvvetleri takımları yer almaktaydılar. Ligin içerisinde yer alan tek Türk takımı BJK olmuştur.

İşgal kuvvetlerinde onların arasında yer alan Beşiktaş Spor Kulübü bu ligde hiç yenilmeyerek şampiyon olmuş ve milletin kırık gururunu bir nebze olsa onarmaya çalışmıştır. Yabancıların tatili pazar günü olduğundan dolayı lig maçları pazar günü oynanmaktaydı. (Meydan 2017).

Varlığı çok uzun sürmemiştir. İşgal kuvvetleri vatan topraklarından def edilince lig dağılmıştır.

2.3 FENERBAHÇE'NİN MİLLİ MÜCADELE'DEKİ YERİ VE ÖNEMİ

2.3.1 Halkın Futbola Bakış Açısı 1899-1907

İstanbul'da İngiliz ve Rumların sadece futbol oynayabilmesi, Türklerin futbol oynamalarının yasaklanmış olması halk tarafından futbolun günah, haram olduğu anlamına geldiği görülmüştür. Futbol oynamak isteyen hatta futbol oynayanları izlemek isteyenlere bile halkın o kırılmayan ön yargısıyla bu ecnebi oyunudur, gâvur oyunudur izlemeyin, diyerek baskılara maruz kaldıkları görülmektedir. Futbolun saray tarafından yasaklanmasının ardından insanlar arasında, kötü bir oyun olduğu zararlı sonuçlar doğurabileceğini, padişaha karşı gelinebilecek bir suç işlemiş olacaklarını düşündükleri için hiçbir Türk'ü futbol kelimesi ile yan yana getirmemeye çalışmışlardır.

1899'ların başlarındaki bu algı gün geçtikçe kırılmaya başladığı görülmektedir. Sırasıyla kapatılıp tekrar kurulan Türk futbol takımları nihayet baskının azalmaya başladığı, yönetim olarak sarayın zor durumlarda olduğu, halkın artık futbol müsabakalarını izlerken İngilizleri yeneceğiz demeleri, millî birliğin ve bütünlüğün her kulvarda sağlanmak istenmesi 1907 yılına gelindiğinde gerçekleştiği görülmüştür. Fenerbahçe, insanlara futbolu sevdiren, futbola farklı bir bakış açısı getiren, ön yargılardan uzak bir kulüp olmuştur. Bilinçsizce günah haram diye adlandırılarak gerek dinî anlamda, gerekse yönetsel anlamda baskılara maruz kalmış, yıkılmamış, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli rol oynadığı görülmektedir.

İngilizlerle, Rumlarla yapılan maçlar halk tarafından onlarla yaptığımız savaşın saha içerisine yansımış hâli anlamına geldiği görülmüştür. 1907 yılına gelindiğinde artık ne halkın ne de futbolcuların saraydan eskisi kadar korkmadıkları görülmüştür. Papazın çayırında oynanan maçlar halkın büyük destekleriyle daha geniş kitlelere ulaşıldığı görülmektedir.

2.3.2 1900-1918 Zamanın Şartları ve Futbola Bakış Açısı

Osmanlı Padişahı Sultan 2. Abdülhamit kendisinden önceki sultanların başına gelen kötü akıbetlerden sonra yönetimde çok radikal kararlar almıştır. Kendisinin kurmuş olduğu istihbarat ağı ile her yeri takip etmek istemiştir. Halkın, gruplaşmalar, toplu gezmeler, toplu görüşmelerine yasaklar getirilmiş, örgütlenme suçlamaları ile karşı karşıya kalmışlardır. Padişahın, insanların örgütlenmelerine bu kadar karşı çıkmasının sebebi Jön Türkler ve İttihatçılar diye adlandırılan iki grubun olduğu görülmektedir. Bu örgütler padişahın yönetim anlayışına karşı isyan etmiş sonra da padişahın tahtan indirilmesini hedeflemişlerdir. Tüm bunların farkında olan padişah ise, 1899'ların başlarında başlamış olan futbol ismini koydukları oyunu dahi yasaklı görüşmeler içerisine koyduğu görülmektedir.

Böyle bir ortamda, takım oyunu olan futbolla ilgilenmek büyük risk taşımıştır. Futbol oynamak için bir araya gelen insanlar, yönetimin anlayışına göre örgüt kurmak suçundan cezalandırıldıkları görülmüştür.

1899'ların başlarında İstanbul'da bulunan İngiliz futbol takımı oyuncusu James La Fontaine o günleri şöyle anlatmıştır:

“Biz İngilizler, Moda Çayırı'nda oynamaya başladık. Ancak oyuncu sayımız çok azdı. Birbirimizle oynamaktan sıkılmıştık. Lakin Türk halkını da futbola çekmeye

korkuyorduk.” Padişahın yasakları daha çok Türkleri kapsadığı görülmektedir. İngilizler ve Rumların kurmuş oldukları takımlar mevcuttur. Maçlarını, Kuşdili, Moda, Papazın çayırı, Bakla tarlası ve Taksim Kışlasında yapmışlardır.

İstanbul’da kurulan yabancılara ait futbol takımlarının bazıları şunlardır. Kadıköy (1899), Moda (1896), Elpis, Stoggles, İmojen (1900). Bu takımlar kendi aralarında amatör bir lig kurmuşlardır.

2.4 İLK TÜRK FUTBOL TAKIMI BLACK STOCKİNG’İN KURULMA SÜRECİ

Padişah tarafından Osmanlı topraklarında, toplulukların bir araya gelmeleri katiyen yasaklandığı görülmüştür. Bu topluluklar her ne surette olursa olsun katiyen sorgulanmaya alınıp gerekli görülürse cezalara çarptırıldıkları görülmüştür. Halkın üç dört kişiden fazla bir araya gelip görüşmeler yapması tehlikeli bulunmuştur. Böyle bir ortamda futbolun oynanması çok zor hâle geldiği görülmüştür.

Türklerin futbol oynamasına izin vermeyen yönetsel anlayış vardır. Süreçler bu şekilde ilerlerken, Fuat Hüsnü Bey kendisine takma bir isim vererek Padişahın yönetiminden gizlenmiş ve ilk Türk futbol takımını kurmuştur. Kurduğu futbol takımının adı Black Stocking’dır. Kulübün renkleri kırmızı beyaz olarak ayarlanmıştır. Takımın adı ve bazı futbolcuların adları kamufle edildiği görülmüştür.

Black Stocking’in ilk kulüp lokali Hurşit Ağa’nın kahvehanesi olduğu görülmektedir. Papazın çayırı şu an Fenerbahçe stadının olduğu alana söylenen isimdir.

Black Stocking, ilk maçına 28 Ekim 1901’de çıktığı görülmüştür. Maç Rumlarla papazın çayırında oynanmıştır. Maçın oynandığı sırada Padişahın zabitleri aldıkları ihbar üzerine papazın çayırını basarak müsabakayı durdurmuş, Türk takımındaki oyuncuların iki kişiyi yakalamışlardır. Yakalanan futbolcular Fuat Hüsnü Bey ile kulübün ikinci başkanı Reşad Danyal Beydir.

Fuat Hüsnü Bey ve Reşad Danyal’ın mahkemeye çıktıkları görülmüştür. Fuat Hüsnü Bey ve Reşad Danyal Bey örgüt kurup, Padişaha karşı komitacılık suçlamaları ile karşı karşıya kalmışlardır.

Mahkeme neticesine göre Fuat Hüsnü Bey serbest kalmıştır.

Reşad Danyal Bey ise İran’a sürgün edilmiştir.

Futbol oynadıklarından dolayı ilk yargılanan kişiler Fuat Hüsnü Bey ve Reşad Danyal Beydir. (Meydan 2017).

Fuat Hüsnü Bey serbest kaldıktan sonra Kadıköy Spor Kulübü'nde top oynamaya devam ettikleri görülmektedir. (Meydan 2017).

2.5 FENERBAHÇE İSMİ NEREDEN GELMİŞTİR

Antik Çağ'da İstanbul'u kuran Meragalılar önce Kalkedonia'yı (Kadıköy) kurmuşlardır. Kalkedonia kurulduğu günden bugüne dek bünyesine geçen devletlerin iştahını kabartmıştır. Antik çağlarda yer alan tanrıların tapınaklarının Kalkedonia'da olduğu görülmüştür.

Bizans ve Osmanlı gibi önemli imparatorluklar Anadolu'ya gidilen seferlerde burada dinlenmeyi tercih etmişlerdir.

Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman 1562'de yayınladığı bir fermanla Kadıköy'de bir fener inşa edilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman ferman çıkartarak buraya bir Fener inşa ettirmiştir. O zamanın önde gelen yerli ve yabancı yazarları, fenerin tamamlanmasından sonra fenere yerli yazarlar "Bağçe-i Fener", yabancı yazarların ise "Fenerika" dedikleri görülmüştür.

Fenerbahçe ile ilgilenen ilk Osmanlı padişahı, Fatih Sultan Mehmet'tir. Buraya köşk yaptırmıştır. Fatih ve Kanuni'ye ait bu köşkler sarayın havasından uzaklaşmak için kullanıldığı kadar saray içerisinde konumu belli olacak kişiler içinde misafirhane amacı ile de kullanılmıştır.

Fenerbahçe'nin göz alıcı güzelliği karşısında 5. Murat da görkemli bir saray yaptırmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun işgal altına girmeye başlayınca Fenerbahçe eski güzelliğini kaybetmiştir. Topraklarını korumak zorunda olan İmparatorluk, Fenerbahçe'yi askerinin eğitim yeri olarak kullandığı görülmüştür.

Sultan 2. Abdülhamit Fenerbahçe'yi halka açmıştır. (Meydan 2017).

2.6 FENERBAHÇE'NİN GERÇEK KURULUŞ YILI

İlk Türk takımı olan Black Stockings'in saray yönetimi tarafından sürekli baskınlara uğraması sonucu dağıldığı görülmektedir. Dağılan bu kulübün bazı oyuncularının tutuklandıkları bazılarının ise sürgüne gönderildiği görülmüştür. Bu gençler Saray yönetiminin baskılarının azalması sonucunda yeni bir kulüp kurmak için tekrar bir araya gelmişlerdir.

Kadıköy de kurulan Black Stockings artık yeni bir isim ile tekrar kurulmuştur. Bu gençlerin tekrar bir araya gelip oluşturdukları bu kulüp Kadıköy Futbol Kulübü olduğu

görülmüştür. Bu kulüp 1907 yılına gelindiğinde Fenerbahçe Spor kulübü adı altında birleşerek daha güçlü bir konuma geldiği görülmektedir. Fenerbahçe'nin kuruluşu ilk spor kulübü olan Black Stockings'in kurulduğu döneme gitmektedir. Black Stockings ve Kadıköy Spor kulübünde yer alan futbolcular Fenerbahçe'yi de kuran futbolcular olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Fenerbahçe'nin gayri resmi kuruluşu 1899'lara kadar dayanmıştır.(Meydan 2017).

2.7 KADIKÖY FUTBOL KULÜBÜ KURULUŞU 1901

Konu ile ilgili ayrıntılı bilgiye, yaşadığı yakın tarihi, yazılarında bütün ayrıntıları ile canlandıran üstat Sermet Muhtar Alus'un, 1951 senesinde Tarih Hazinesi Mecmuası'na yazdığı "Kadıköy'ünde ilk Futbol" isimli makalesinde rastlıyoruz:

(Aslı gibidir): Zamanın musiki üstadı Sine Kemani Nuri Bey'in anlatışına bakılırsa, futbola meraklı ilk Türk gençleri bir kulüp kurmağa, daha bir derli toplu birleşmeye karar vermişler. Çok geçmeden arzularını yerine getirmiş, elbiseyi de seçmişler; gömleğin göksü, yakası, kol kapakları beyaz, öbür tarafları kırmızı, pantolon keza beyaz. Kuşdili Papazın çayırlarında kendi aralarında maçlara girişmişler. Moda'daki İngilizlerden, Rumlardan mürekkep (oluşan) takımın derecesine erişmek, onları yenmek baş emelleri (en büyük arzuları). Eski jimnastikçi ve idmanıcılardan Sine Kemani Bay Nuri'nin rivayetine göre, ilk oynayanları sayalım: Kendisi (Nuri Bey), Emced Bey, Mehmet Ali ve kardeşi Neşet Beyler, Reşat Danyal Bey, Hafız Mustafa, Topçu zabiti Cevdet Bey, Eşref Bey, Hüsnu Paşa zade bahriyeli Fuat Bey, Mekteb-i Sultani'li Daniş, Tahsin (Şair Tahsin Nahit) Bey, Sarı Şevki.

Haftalık Malumat Mecmuası sahibi Baba Tahir'in yevmi (günlük) Fransızca Servet Gazetesi, bu maçlara dair teşvik yollu bir yazı neşretmiş. Fırsatı kaçırmayan namli hafiyelerden (gizli görevli polis) biri, Sultan Hamid'e hemen jurnali (haberi) uçurmuş: "Kadıköy gençleri, Veliahd-i Saltanat Reşat Efendi (Sultan Reşat)'nin himayesinde (korumasında) bir cemiyet teşkil eylemişlerdir (oluşturmuşlardır). Beray-i ubudiyet (kulunuz olarak), nazar-ı dikkat-i hümayunlarınızı celp ederim (padişahımın dikkatlerini çekerim). Ferman." (Meydan 2017).

2.7.1 Fenerbahçe'nin Kuruluşu 1907

Fenerbahçeli gençlerin daha önce kurdukları takımlar her seferinde monarşi rejiminden dolayı kapatılmıştır. Enver Bey, Nurizade Ziya Bey ve Ayetullah Bey, Moda Beşbüyük

Sokak'taki 3 numaralı evde bir araya gelerek tekrar bir girişimde bulunmuştur. Sarayın istibdadı hafiflemeye başlanmış ve kulüp daha güçlü bir şekilde kurulmuştur.

Fenerbahçe kulübünün ilk yönetim kurulu şöyle oluştuğu görülmektedir. Ziya Bey başkan, Ayetullah Bey Sekreter ve Necip Bey ise Kaptan ve Veznedardır. Enver Bey takımın sembolünün papatyalar olmasını dile getirmiş, masadakiler ise onaylamıştır. Takımın renginin ise papatyaların rengi olan sarı beyaz olması kararlaştırılmıştır. Fenerbahçe ilk kurulduğu yıllar sarı beyaz forma ile mücadele ettiği görülmüştür. Daha sonra bu renkler sarı laciverte çevrilerek günümüze kadar kullanılmaya devam edilmiştir.

Fenerbahçe'nin renkleri konusunda birçok yorum vardır.

Kulübün amblemini, takımın futbolcusu Topuz Cemil çizmiştir. Amblemi şu şekilde çizdiğini anlatmıştır:

“... Resme merakım, az da becerim olduğu için amblemi çizmemi istediler. Üzerinde uzunca düşündüm. Sonunda bir karar verdim. İlk daire çizdim, içine bayrağımızın renklerinden kırmızıyı, çevresine de beyazı yerleştirdim. Ortasına da stilize edilmiş bir kalp çizip, asaleti temsil eden Lacivert renge boyadım. Etrafını da defne dalı ile süsledim.” (Meydan 2017).

Kulübün ilk yeri K. Aşki'nin evidir. Kulüp büyümeye başladıkça 1914' de Kuşdili dere kenarındaki 2 katlı eve geçilmiştir. Bu lokal, 1932'de ki çıkan yangına kadar kullanılmış ve Mustafa Kemal kulübü bu lokalde ziyaret etmiştir (Meydan 2017).

2.8 BALKAN SAVAŞLARI VE FENERBAHÇE

Osmanlı, Trablusgarp savaşından hemen sonra Balkan bunalımıyla karşı karşıya kalmıştır. Balkan ülkeleri Osmanlı başkentini tehdit etmiş ve siyaseten zor durumlara sokmuşlardır. Bulgarların Edirne'ye kadar geldikleri görülmüştür.

Balkan savaşları başladığından dolayı futbola da ara verildiği görülmektedir. 1912-1913 sezonunda Milli seferberlik ilan edilmesinden dolayı lige ara verildiği görülmektedir. Fenerbahçeli futbolcuların 'da vatani görev için cepheye gittikleri görülmüştür. Fenerbahçe'nin kurucularından Hasan Bey, Balkan Savaşı'na kendi isteğiyle katılmıştır. Fenerbahçeli futbolcu Hasan Bey araç sıkıntısı çeken Osmanlı ordusuna kendi hususi otomobilini bağışladığı görülmektedir. Askerlik hizmeti boyunca Edirne'de orduya şoför olarak yardımlarda bulunduğu görülmektedir.

Balkan savaşlarından dolayı 1912-1913 İstanbul ligine ara verildiği görülmektedir. 1913-1914 Sezonunda ise tekrar açılan İstanbul liginde 6 takım mücadele etmiştir. 6 takımın katıldığı ligde hiç yenilmeden şampiyon olan takım Fenerbahçe olduğu görülmektedir. (Meydan 2017).

2.9 FENERBAHÇE VE İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ

Fenerbahçe gün geçtikçe halkın çok sevdiği bir takım hâline geldiği görülmüştür. Öncesinde küçük bir sahil takımı olarak kurulan Fenerbahçe artık koskoca bir şehrin en gözde takımlarından birisi konumuna gelmiştir. Halkın Fenerbahçe maçlarını hınca hınç doldurmasından dolayı Fenerbahçe'ye olan sevgi ve saygının arttığını anlayan, zamanın yönetiminde güçlü olan İttihat ve Terakki örgütü, Fenerbahçe'yi ele geçirmek istediği görülmüştür.

Fenerbahçe'nin başına fahri başkan olarak Şehzade Osman Fuat Efendi geçirilmiştir. Fenerbahçe'nin arkasında duran halkın kitlesel bir güç olduğunu anlayan İttihat ve Terakki örgütü başkanlarından Talat Paşa, Fenerbahçe'ye başkan olmak istemiş ancak başarılı olamamıştır. Fenerbahçe'ye başkan olup Saray içerisindeki gücünü daha çok arttırmayı hedeflemiş olan Talat Paşa, Fenerbahçe başkan olamadığı görülmüştür.

Fenerbahçe girişimi başarısız olan Talat Paşa, maddi bakımdan zor durumda olan bir kulübün başına geçmek istemiştir. Araştırmanın ardından, Galatasaray'ın ikinci takımı olarak kurulan İngiliz ağırlıklı Progres'in zor durumda olduğunu öğrenerek, takıma başkan olmak için adımlar atmıştır. Progres'in başına geçen Talat Paşa'nın isteği üzerine kulübün adı değiştirildiği görülmektedir. İdeolojisi Türkçülük olduğu için, Ziya Gökalp takıma "Altınordu" adını vermiştir (Meydan 2017).

O dönemlerde İzmir de Talat Paşa'nın isteği doğrultusunda bir takım daha kurulmuştur. Kurulan takım Karşıyaka'dır. Grubun İzmir İl Başkanı Mahmut Celal Bayar da Altay Kulübü'nü kurmuştur (Meydan 2017).

İttihatçılar için futbol sıradan bir oyun olmadığı görülmektedir. Futbol sayesinde geniş kitleleri ve insanların sevgisini arkalarına alarak konumlarını güçlendirmek istedikleri görülmüştür.

Talat Paşa'nın yoğun uğraşlarına rağmen Fenerbahçe o sezonu birinci olarak bitirmiş, iktidarın desteklediği Altınordu Fenerbahçe'den sonra geldiği görülmüştür. Bu duruma karşılık Fenerbahçe'nin gücünü düşürmek isteyen Talat Paşa, Fenerbahçeli futbolculara

vaatlerde bulunarak, Altınordu'ya transfer olurlarsa askere alınmayacaklarını bildirmiştir.

1913-1914 yılları arasında eli silah tutan herkes askere çağrıldığı için Fenerbahçe'den bazı futbolcular Talat Paşanın bu teklifine sıcak bakmış ve takımdan ayrıldıkları görülmüştür.

Fenerbahçe'den Altınordu'ya geçen futbolcular şunlardır:

N. Öniş, T. Balıkçı, F. Nuri, R. Osman Top, Sadık, C. Çağatay, H. Malkoç, C. Kara, B. Bekir, O. Nuri. (Meydan vd .2017)

2.10 I. DÜNYA SAVAŞIN'DA FENERBAHÇE

1914-1915 sezonu Dünya sporu adına buruk geçen bir sezon olmuştur. Dünya savaşının başlamasından sonra ülkelerdeki spor müsabakaları savaşa katılan askerlerden dolayı aksamaya başlamıştır. Nitekim tüm dünyayı etkisi altına alan savaşa Osmanlı Devleti de dâhil olmuştur.

Eli silah tutan herkesin askere alınma emri gelmiş, millî seferberlik ilan edilmiştir. Askerlik görevlerini daha önceden yapan Fenerbahçeli bazı oyuncular cepheye vatan için tekrar savaşımaya gönülden razı olarak futbol topunu bırakmış, orduya teslim oldukları görülmüştür. Balkan savaşlarında olduğu gibi Fenerbahçeli bazı futbolcuların otomobillerini, ellerindeki paraları hatta fazladan kıyafetlerini bile orduya bağışladığı görülmüştür.

Savaşa katılan bazı Fenerbahçeli futbolcular şunlardır:

Fenerbahçe'nin kaptanı Galip Kırıkkale'ye, Emirzade Arif Keşan'a, Ethem Bey Fikirtepe Uçaksavar Batarya kumandanlığında, H.Ü.T Sadık Bey ve Yüzbaşı Fethi Bey, Sina Filistine. Teğmen Nurettin Bey Arıburnu'nda, Halim Bey Çanakkale Alçitepe'de, Teğmen Haldun Bey, Çanakkale Arıburnu'nda, Yedek subay Kemal Bey, Çanakkale Seddü'l-Bahir' de Teğmen Sabri Bey Çanakkale de görev yapmışlardır.

Fenerbahçe'nin Millî Mücadele'deki görevi sadece saha içerisinde değil, saha dışarısında da devam ettiği görülmektedir. Saha içerisindeki görevi, halkı bir araya getirip millî birlik ve beraberliği uyandırmak olan Fenerbahçe'nin saha dışındaki bir diğer görevi ise Anadolu'ya silah kaçakçılığı yapmak, orduya yardımcı olmak, sporcu kimlikleri ile devlete istihbarat toplamak olduğu görülmüştür.

Fenerbahçe, savaş yıllarında halkın tek sevinç kaynağı olmuştur. Geride kalan futbolcular ile İstanbul da ki, İngiliz, Rum gençlerin kurdukları takımları yenerek halkın biraz olsun moral ve motivasyonunu arttırmaya çalıştıkları görülmüştür.

Fenerbahçe sadece bir futbol takımı olmaktan çıkmış, hatta bir kültür ocağı hâline gelmiştir. O yıllarda bile farklı branşlarda ilgilenen Fenerbahçeli sporcular olmuştur.

Savaşa gidenlerin yakınları için Fenerbahçe kulüp lokalini aynı zamanda bir tiyatro olarak kullandığı görülmüştür.

1914-1915 sezonu Fenerbahçe için biraz zor geçmiştir. İttihatçıların lideri Talat Paşa, Fenerbahçeli futbolcuların çoğunun askere gitmesine rağmen, hâlâ Altınordu takımından daha güçlü olmasından dolayı Galatasaray'ı yanına alarak Fenerbahçe'ye karşı ortak bir birliktelik kurduğu görülmüştür. Altınordu ve Galatasaray'la birlikte Fenerbahçe'nin lige katılmasını engelledikleri görülmektedir.

Fenerbahçe 1914-1915 sezonunda İstanbul Ligi'ne girdiği görülmektedir.

İstanbul ligine kabul edilmeyen Fenerbahçe gerek saha içerisinde gerekse saha dışarısında cephede savaşarak İstanbul Şampiyonlar Ligi'ni kuracaktır (Meydan 2017).

İstanbul Şampiyonlar Liginde bu kulüpler mücadele etmiştir: Fenerbahçe, Darüşşafaka, Tarsus İdman Ocağı, Hilal ve Darü'l-muallimin (Meydan 2017).

2.10.1 I . Dünya Savaşında Şehit Olan Fenerbahçeli sporcular

- Havacı Üsteğmen Sadık Bey ve Yüzbaşı Fethi Bey Sina-Filistin bölgesinde şehit olmuşlardır.
- Teğmen Nurettin Bey, Arıburnu'nda şehit düşmüştür.
- Halim Bey, Arıburnu'nda şehit düşmüştü.
- Yedek Subay Kemal Bey, Seddülbahir'de şehit düşmüştü, yaşı yirmi.
- Teğmen Sabri Bey, 1915'te şehit düşmüştür, yaşı yirmi.
- Üsteğmen Münir Bey, savaş için gönderilen bir başka bölgede şehit düşmüştür. (Meydan 2017).

2.10.2 İstanbul'da İşgal Yılları

İstanbul 16 Mart 1920' de işgal ordularınca işgal edilmiştir. Dünyadaki hemen hemen tüm devletlerin etkilendiği 1. Dünya Savaşında, Osmanlı Devleti savaşta mağlup olmuş ve İstanbul'un işgal edildiği görülmüştür. İşgal kuvvetlerince görevlendirilen askerler şehrin önemli işlek yerlerini gözetim altında tutarak işgal ettikleri görülmektedir. İşgal

devleti askerleri, halkı her fırsatta manevi baskı altında ezerken, toplu taşıma araçlarında dahi kendilerini en iyi koltuklarda oturtmuşlardır. Binnelerinde bir sıkıntı olmayan Türk vatandaşları dahi 2. 3. Sınıf yolcu gözüyle görülmüştür. Yolcuların bilet kontrollerini dahi alaycı ve küçümseyici bir şekilde yaptıkları görülmüştür. Bu olumsuz şartlar altında Fenerbahçe halkın moral ve motivasyonunu arttırmak için kendisini adeta İstanbul halkı için siper ederek çeşitli organizasyonlar yaptığı görülmüştür (Hiçyılmaz 2016).

2.10.3 Mütareke ve İşgal Yıllarında

5 yıl süren bu dönemde, Fenerbahçe Kulübü, önde sporcuları olarak, üyelerinin milli hissiyat, direniş ve gayretleriyle, tüm kitleleri arkasında topladığı görülmektedir.

Süreçler bu şekilde ilerlerken Yunanlıların Batı Anadolu'ya saldırmasıyla halkın Milli birlik ve beraberlik altında toplandığı görülmektedir.

Fenerbahçe'nin bu süre zarfında işgal kuvvetlerince yaptığı maçların önemi bir kez daha en derin duygularla hissedilmiştir. İşgal ordularınca yapılan maçlar Fenerbahçe için adeta bir intikam alma ve alınan her galibiyet ile işgal kuvvetlerine bir darbe indirmenin önemi haline gelmiştir.

Fenerbahçe'nin ilk yıllarda ki kadrosunda yer alan çoğu sporcu, çeşitli iş gruplarını oluşturan kişiler tarafından oluştuğu görülmektedir. İşgal altındaki İstanbul'da Fenerbahçe halkın duygu seli haline gelmiş, duygularını, milli şuurlarını uyandıran bir amaç haline geldiği görülmektedir.

Bunlardan bazıları; Gol koruyucu Dz. Teğmen. Kenan Or (sonra Albay), defans Veteriner Üsteğmen Nahit Çokbaşaran (sonra Şehit Albay), defans Topçu Üsteğmen Ethem Bellisan (sonra Albay), açık veteriner Üsteğmen Kamil Rona (sonra Gen.) ve nihayet, Tabib Yüzbaşı Refik Kuntol (sonra Tabib Amiral) olarak, 5 sporcusunu savaş meydanına göndermesine karşın geride kalanlar ile mücadelelerine devam etmişlerdir.

Fenerbahçe Kulübünün, savaş yıllarınca askeri mühimmat kaçırmaması, aldığı galibiyetlerle halkın duygularını tekrar uyandırması, işgal kuvvetlerinin gözünden kaçmamıştır. Kulüp kapatılıp Başkan Sabri beyi Malta'ya sürülmüştür (Hiçyılmaz 2016; Üstün 2000).

2.11 SİYASİ OYUNLAR İÇERİSİNDE KALAN FENERBAHÇE

Osmanlıda futbolun halkı bir araya getiren bir güç olduğunu anlayan dönemin yönetimi, halkın Fenerbahçe sempatisinden yararlanmak istediği görülmektedir. Halk Osmanlıyı,

1. Dünya Savaşı'na sokan İttihatçılara karşı tepki duymaktadırlar. Halkın sevgisini tekrar hissedebilmelerinin yolu Fenerbahçe'yle özleşmekten geçmektedir.

İttihatçıların önemli isimlerinden Dr. Nazım Fenerbahçe'ye başkan olmuş ve Fenerbahçe'ye girmeyi başardıkları görülmektedir (Meydan2017).

Dönemin şartlarına bakıldığında halkın gücünü arkasına alan bir Fenerbahçe herkesin ilgi ve alakasına maruz kalmaktadır. Yönetimde güçlü olmak isteyen, Saray'a karşı elinde bir güç unsuru bulundurmamak isteyen her kim varsa hepsi Fenerbahçe'yi kullanmaya çalıştığı görülmektedir (Meydan 2017).

2.12 MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN FENERBAHÇE ZİYARETİ

Mustafa Kemal, 1. Dünya Harbi'nden henüz yeni çıkmışken, Millî Mücadele'yi başlatarak Anadolu halkını topyekûn direnişe uyandırmak istemiştir. Bu adımını atmak için gerekli planlarını yaparak Fenerbahçe Spor Kulübünü ziyaret edeceğini, bir sene Fenerbahçe başkanlığı yapan arkadaşı Sabri Toprak Bey'e bildirdiği görülmektedir.

Mustafa Kemal 3 Mayıs 1918 Cuma günü Fenerbahçe'yi ziyaret etme kararı almıştır.

Mustafa Kemal kararlaştırıldığı üzere belirlenen tarihte kulübü ziyaret etmiştir. Yöneticiler ve Sporcularla tek tek tokalaşarak başkanlık odasında, Mustafa El Kâtip, Sabri Bey ve bazı yöneticilerle görüşmeler yaptığı görülmektedir.

Mustafa Kemal, kulübün maroken defterine şu sözleri yazdı:

“Fenerbahçe Kulübü'nün her tarata övgülere takdir olmuş bulunan asar-ı mesaisini duymuş ve kulübü ziyaret ve ebedi hamiyeti tebrik etmeyi vazife etmişim. Bu vazifenin ifası ancak bugün müyesser olabilmıştır.

Takdirat ve tebriklerimi buraya kayd ile mübahiyim. 3 Mayıs 1334 (1918)”

Mustafa Kemal, akşam olmadan tesislerden ayrılmıştır. Filikayla gideceği yere geçmek istemiştir. Amacı belirlenen güzergâhlara askeri mühimmat kaçırarak olan yolu belirlemektir.

Mustafa Kemal kulüpten ayrılırken Sabri Bey'e bakarak, ‘‘Fenerbahçe'ye ebedi muvaffakiyetler dilerim,’’ dedi.

Bu cümle, Ata'nın Fenerbahçe'ye vasiyeti olarak kabul görecektir ve ziyaret ettiği 3 Mayıs, kulübün kuruluş tarihi olarak benimsenecekti (Meydan 2017).

2.13 MİLLİ MÜCADELE YILLARINDAKİ ÜSTÜN BAŞARILARINDAN DOLAYI İSTİKLAL MADALYASI KAZANAN FENERBAHÇELİ FUTBOLCULAR

Kurtuluş savaşında hangi cephede görev verilirse üstün başarı örneği göstererek görevlerini yerine getiren Fenerbahçeli futbolcular, ulusun kurtuluşunu iki taraflı olarak savaşmaktan geçtiğini hem taraftarlarına hem de diğer Türk futbol takımlarına gösterdiği görülmüştür.

Savaşın son bulmasıyla beraber yapmış oldukları vatan savunmasında, sahadaki performanslarından çok daha fazlasını gösteren Fenerbahçeli futbolcuların İstiklâl madalyasıyla ödüllendirildiği görülmüştür.

Fenerbahçeli sporcu Nuri Bey, savaşın tüm bölgelerinde yer almış ve üstün gayretlerinden dolayı İstiklâl madalyasıyla ödüllendirilmiştir (Meydan 2017).

Sahada ve savaş meydanında her zaman bulunan Fenerbahçeli futbolcular İstanbul'da da kurtuluşun mücadelesi için kurulan gizli örgütlere üye oldukları görülmüştür.

Mim Mim Grubu ve Teşkilatı Mahsusa'nın içerisinde yer alan bazı futbolcular, kulübü ziyaret eden Mustafa Kemal ile belirledikleri gizli yollarla Anadolu'ya silah kaçırmışlardır.

Fenerbahçeli futbolcuların görevi Altı yolda bulunan kulüp binasından Anadolu'ya gizlice mühimmat kaçırmaktı (Meydan 2017).

2.14 MİLLİ MÜCADELE ZAMANINDA KUVAY-I MİLLİYE VE FENERBAHÇE

İşgal edilmiş İstanbul'da ordunun kurtuluş savaşında ve sonrasında halk ile bütünleşmesi gerekmektedir . Millî Mücadele zamanında İstanbul'da kurulan başlıca Millî örgütler ile halkın ordu ile bütünleşmesi sağlanmış, gerek Anadolu'ya silah kaçırmaları gerek orduya para toplanması yine bu örgütler aracılığı ile sağlandığı görülmektedir.

Bu örgütlerin bazıları şunlardır:

Teşkilat-ı Mahsusa, Mim Mim Grubu ve Karakol Örgütü idi.

Gizli olarak çalışan bu örgütlerin ortak noktaları ise Fenerbahçe olmuştur.

Mustafa Kemal Samsuna gittikten sonraki günlerde Fenerbahçe kulüp binasında özel bir toplantı yapılmıştır.

Bu toplantı doğrultusunda Fenerbahçe yöneticisi olan Ali Naci Karacan Fenerbahçe'nin milli çikarlara hizmet edeceğini söylemiştir.

Ali Naci Karacan, belirlenen düşünceleri şöyle açıklamıştı:

“1. Fenerbahçe’yi işgal kuvvetlerince işgal edilen şehirde maçlar yaptırarak, onlara karşı galip getirmeye çalışmak.

2. İşgal kuvvetlerince yapılan maçlar bilhassa Rumlarla yapılan maçlar gazetelerce basılarak Fenerbahçe’yi milli mücadelenin görünen yüzü kılınmak ve halka sevdirmek istenmiştir.

3. Bir taraftan işgal kuvvetlerince müsabakalar ve diğer taraftan müsabakaları tüm halka duyurmak ilgi ve alakalarını çekmek için gazeteler aracılığı ile propaganda yaparak, herkesi bu müsabakalara çekmeye çalışmıştır.

Orduya para toplamak, askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak, futbolculara krampon forma temininde bulunmak ve lokalin kirasını ödemek için yazılan maddeler vardır.

Fenerbahçe hem Dere Ağzında Anadolu’ya askeri mühimmat kaçırarak Millî mücadeleye sürekli yardımlarda bulunmuş, hem de İstanbul’da ki düşman kuvvetlerince yapacağı maçları yenerek ulusun kırılan onurunu bir nebze olsa halka umut ve moral vererek onarmaya çalıştığı görülmüştür.

İkdam Matbaası tarafından basılan Fenerbahçe tüzüğünün ikinci maddesinde kulübün kurulmasını şu şekilde ifade edilmiştir:

“M. 2: Kulübün amaç ve gayesi; Türkiye’de vücut ve düşünce eğitiminin duyulmasını sağlamak ve ülke gençlerinin toprakların korunmasına, mücadelelere ve seferberliklere alıştırmaktır.”

*Fenerbahçe Müze Kurulu Başkanı Dr. R. Sertaç Kayserilioğlu eski Türkçe harflerle yazılmış Osmanlıca ‘Fenerbahçe Kulübü’nün Suret-i Teşkili ile Maksadı’ kuruluş yüzüğünü Kadıköy’de bulunan kitaplıkta gördüğünde çok etkilenmiştir. Kitabın Türkçesini çevirerek 35 maddelik tüzüğü ortaya çıkartmıştır. Bugün Fenerbahçe Müzesi’nde sergilenmektedir. (Meydan 2017).

2.15 FENERBAHÇE VE MİM MİM ÖRGÜTÜNÜN SİLAH KAÇIRMA FAALİYETLERİ

İşgal kuvvetlerinin İstanbul’un çeşitli yerlerinde mühimmat depoları olduğu görülmüştür. Bu depoların işgal kuvvetlerinden gizli bir şekilde boşaltılıp, Fenerbahçe yoluyla Anadolu’ya kaçırılması planlandığı görülmektedir. 1920 yılının Hariciye

Nezareti Topçu Dairesi Başkanı Erzincanlı Yarbay Salih Bey ve Mim Mim örgütünün lideri Topkapılı, güvendikleri adamlarla beraber bu işi başarıyla yerine getirdikleri görülmektedir.

Çok sayıda askeri mühimmat, ordunun yararına kullanılacak malzeme, saldırı için kullanılacak mühimmat ele geçirilmiştir. Ele geçirilen bu mühimmatlar daha önceden belirlenen yerlere götürüldüğü görülmüştür.

Ateşkes antlaşmasına göre telsiz ve telgraf hatlarına düşman birliklerinin el koyduğu görülmektedir. Anadolu'da bekleyen birliklerle ve Mustafa Kemal ile iletişim sağlanamıyordu. Bu haberleşme sıkıntısını yine Mim Mim grubu ve Fenerbahçe üstlendikleri görülmüştür.

İşgal kuvvetlerinin muharebe deposuyla Selimiye Kışlası'ndaki telsiz araçları Fenerbahçe ve diğer gruplarca çalındığı o günün kaynaklarında görülmüştür.

İşgal Kuvvetleri Komutanının kesin talimatı ile tüm İstanbul aranmıştır.

Gerçekleşen bu soygunlarla ilgili Fenerbahçeli sporculardan Yavuz İsmet (Uluğ) anılarında şöyle anlatmıştır.

“Tıbbiye'nin son sınıfındaydım. Fenerbahçeli sporcularla, S. Kışlası'nın mühimmatlarını gözümüze kestirmiştik. Karanlık çöktüğü zaman, askerlerin nöbet tuttuğu yerlere girerek, el konulan ordunun mühimmatlarını birer birer çalarak sırtımızdaki semerler ile belirlenen yerlere kaçıırıyorduk. Belirlenen yerlerde arkadaşlarımızla buluşuyor, mühimmat poşetlerini kendilerine veriyorduk. Onlar da orduya göndermek için belirlenen bölgelere götürüyorlardı. Depolardan mühimmatları geri almamız aylar sürdü. Neredeyse hepsini geri almıştık.” (Meydan 2017).

Bazı Fenerbahçeli futbolcuların ise mücadele için mühimmat geliştirmek amacıyla Ankara'ya kaçtıkları görülmüştür.

Çalınan askeri her türlü teçhizat Fenerbahçe aracılığıyla belirlenen yollarla Anadolu'ya kaçırılmıştır.

Fenerbahçeliler, Kulübün yanında ki dereye gelen filikalarla belirlenen bölgelere mühimmatları kaçırmışlardır. Fenerbahçe Kulübü'nün dere yanı askeri mühimmat deposu haline geldiği görülmüştür.

Karanlıkta, iskeleye gelen filikalarla mühimmatlar yüklenip, kimse görmeden Koya gidiliyor, oradan belirlenen yollarla bölgelere askeri mühimmat kaçırdıkları görülmektedir. İşgal kuvvetleri, Fenerbahçe Kulübü'nün bu faaliyetlerini öğrenerek

Fenerbahçe'ye karşı askeri birliklerini gönderdiği görülmüştür. Bunun üzerine Fenerbahçeliler, kulüp binasını hemen boşaltarak cephaneyi kendi aralarınca evlerine götürdüler. Kulübe baskın veren işgal kuvvetleri görünürde bir delil bulamadı. Şüphelenen işgal kuvvetleri kulübü haftalarca gözlem altında tuttıkları görülmüştür (Meydan 2017).

2.15.1 Millî Mücadele İçin Fenerbahçe Anadolu'ya Silah Kaçırıyor

Fenerbahçeli sporcular, kurbağalı dere' deki tesislerinde antrenman yaparken kimse görmeden mühimmat saklayarak karanlıkla birlikte belirlenen yerlere gönderdikleri görülmüştür.

Kulüp binasının hemen yanında motorların yanaştığı bir iskele vardı. İşgal kuvvetleri bir spor takımının böyle bir işin altına gireceğini hiç düşünmedikleri için denetimlerini biraz hafiflettikleri görülmüştür. Millî Mücadele'nin belli bir dönemine kadar Fenerbahçe'nin bu operasyonlarda çok başarılı olduğu görülmektedir.

Kulüp binası belli bir süre askeri mühimmat deposu olarak kullanılmıştır. Geceleri iskeleye yanaşan motorlar gizlice Anadolu'ya ulaştırılmak için silahları ve cephaneleri kaçırdıkları görülmektedir.

Büyük bir dikkat içinde sürdürülen bu silah kaçırma operasyonları İngiliz işgal kuvvetlerinin dikkatini çektiği görülmektedir.

Yenibahçeli Şükrü, gizli faaliyetin işgal kuvvetlerince duyulduğu haberini Fenerbahçe'ye ulaştırarak hemen tedbirlerin alınmasını söylemiştir. Bu tedbirlerin başlıcaları şunlardır;

- Fenerbahçeli futbolcular silahları ve cephanelikleri kendi evlerine götürecek
- Kulüp tesisindeki depo bir an önce boşaltılarak yerine spor malzemeleri konulacaktı.

Fenerbahçe spor kulübü binası işgal kuvvetlerince basıldığı görülmektedir. Yapılan baskın esnasında Fenerbahçeli futbolcular baskına karşılık vererek ellerindeki silahlarla düşman askerlerine karşı ateş etmeye başlamışlardır. Fenerbahçe'de Refik ve Mustafa Beyler düşmana karşı ilk ateşi açan oldukları görülmüştür.

Bu çatışmalar sonucunda Refik ve Mustafa Beyler vatanın kurtulması için şehit düştükleri görülmektedir. Kulüp tesisi saatler önce boşaltıldığı için işgal kuvvetleri hiçbir ipucu bulamamıştır.

İşgal kuvvetlerinin baskını Fenerbahçe'ye kötü sonuçlar vermiştir. Bu kötü sonuçlar şunlardır: İki Fenerbahçeli futbolcu şehit düşmüştür, kulüp kapatılmıştır.

Başkan Sabri Bey ve bir grup Fenerbahçeli işgal kuvvetlerinin sürgün yerine sürgün edilmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın gizli örgütlerinde aktif görev alan Fenerbahçeli futbolcular vatanın işgal 'den kurtulması için canlarını feda etmeye her zaman hazır olmuşlardır. Bunların en önemlilerinden biri de Fenerbahçe'yi kuranlardan Enver Bey'dir.

Enver Bey, direniş ve özgürlük için Fenerbahçe'yi kurmuştur. Fenerbahçe'nin görevinin de vatan ve hürriyet mücadelesi vermek amacı olduğunu söylemiştir.

Enver Bey, mücadele döneminde Sirkeci Gümrük Baş Müdürlüğü yaptığı görülmektedir. Buradaki görevi Enver Bey için sadece kamuflajdır. Onun gerçek görevi Anadolu'ya silah ve cephanelik kaçırmak olduğu görülmüştür (Meydan 2017).

Gümrük denetleyicisi olması askeri mühimmat gönderme işinde çok kolaylık sağlamıştır. Gümrükten soktuğu mühimmatları Fenerbahçe vasıtası ile belirlenen bölgelere gönderdiği görülmüştür.

Mustafa Kemal, Millî mücadele sürecinde göstermiş olduğu başarılarından dolayı üstün başarı madalyası ile mükâfatlandırılan Enver Bey'e "Korkusuz Türk" unvanını verdiği görülmektedir (Meydan 2017).

2.16 FENERBAHÇE'NİN AJANLIK FAALİYETLERİ

Fenerbahçe Millî Mücadele'ye saha içerisinde olduğu kadar saha dışarısında da aktif roller almaya devam ettiği görülmüştür. Bu roller yerine göre Anadolu'ya silah kaçırmak için bir balıkçı, yerine göre futbol oynayan bir futbolcu, yerine göre ise bir ajan olduğu görülmüştür.

Fenerbahçe'nin Millî Mücadele'ye katkılarında en büyük rollerinden birisini de İngiliz Kemal lakabıyla Ahmet Esat Tomruk vermiştir.

1887'de İstanbul 'da doğmuştur. Babası Evkaf işinde görevli Mehmet Reşit Bey, annesi ise Sıdıka Hanım'dır. Eğitiminin bir bölümünü Galatasaray Sultanisin 'de almıştır.

1.Dünya savaşı sırasında Çanakkale'de Mustafa Kemal ile tanışmıştır. Mustafa Kemal'in ona verdiği görevlerden en kritik olanı savaşın seyrini değiştirecek bir karardır.

Mustafa Kemal Fenerbahçeli İngiliz Kemal'e şu görevleri vermiştir;

Düşman cephanesini öğrenmek

Nerelere kadar saldırıya devam edeceklerini öğrenmek

Düşman birliklerinin sayısının ne kadar olduğunu orduya bildirmektir.

Fenerbahçeli Kemal bu görevini başarıyla tamamlayıp gizli evrakları çalarak Başkente yollamıştır. Çaldığı evraktaki M:33 ve P.T.S şifreleri çözülerek savaşın saldırı fikirlerini oluşturulmuştur (Meydan 2017).

Fenerbahçe'nin Millî Mücadele'nin her kesiminde olduğu görülmektedir.

2.17 STRATEJİK NOKTADA DURAN FENERBAHÇE

Fenerbahçe Millî Mücadele döneminde İstanbul işgal edilmişken, halkın kaybettiği özgüveni, yitirdiği millî duyguyu geri aşlamaya çalışan bir kulüp olarak kurulmuştur. Kurulma süresince Fenerbahçe'nin kurucularından olan Enver beyin kulübü hürriyet ve Millî Mücadele'ye katkı sağlamak adına kurduğunu belirtmiştir (Meydan 2017).

Halkın bir araya getirilerek Fenerbahçe maçlarını izlemesi Fransızlarla, İngilizlerle, Rumlarla yapılan maçları seyrederek adeta düşman ile futbol oynamak yerine onlarla savaştıkları anlaşılmıştır. Fenerbahçe Millî Mücadele zamanında çıktığı toplam 66 maçın 57'sini kazanmış, sadece 5'ini kaybetmiştir. İşgal edilmiş bir şehirde herkes yas tutarken, halkı tekrar bir araya getirip insanları kenetlemek, onların kinini öfkesini düşman birliklerinden oluşan futbolculara göstermek ve unuttukları duyguları tekrar hatırlatmak hedeflenmiştir.

Fenerbahçe'nin bu yakaladığı başarıyı Galatasaray ve Beşiktaş yakalayamadığı için ünü İstanbul topraklarından çıkmış tüm Anadolu'ya yayılmıştır. Maçlarda sadece top oynanmıyor, adeta işgal kuvvetlerine karşı spor ismi ile savaşıldığı görülmüştür.

Fenerbahçe'nin düşman kuvvetlerine karşı aldığı zaferler gazetelerde boy boy yayınlanmıştı. Mustafa Kemal stratejik bir hamle yaparak basılan bu gazeteleri havadan ve karadan cephelerde bulunan askerlere ulaştırdığı görülmektedir. Bu sayede cephedeki Mehmetçik, Fenerbahçe'nin zaferleriyle bir nebze de olsa moral bulmuştur (Meydan 2017).

2.18 İŞGAL KUVVETLERİNCE FENERBAHÇE'NİN KAPATILMA SÜRECİ

Anadolu'ya silah sevkiyatı görevini üstlenen Fenerbahçe, işgal kuvvetlerinin dikkatini üzerine çekmiştir. Millî Mücadele dönemi boyunca görevini laiki ile yerine getiren, futbolcuları ile İstiklâl madalyaları kazanan Fenerbahçe, bazı kimselerin muhbirliği sonucunda işgal kuvvetlerince kulüp binasının basıldığı görülmektedir.

İhbarın nedeni şu şekildedir;

Fenerbahçe Anadolu'daki milli direniş gruplarıyla iş birliği yaptığı ve kulüp binasının yanında ki dereden Anadolu'ya gizlice askeri mühimmat kaçırdığı ihbarları alınmıştır. İngiliz işgal kuvvetleri komutanı General Harrington.

Düşman kuvvetleri 1920 Haziran'ında Fenerbahçe'yi basarak arama yapmıştır. Bu arama neticesinde kulüp binasının boşaltıldığı ve kapısına mühür vurulduğu görülmüştür.

İngiliz askerleri kulüpten ayrılırken, Fenerbahçe'nin yöneticilerinden olan Ömer Nazım Bey'e bir bildiri vermişlerdir. Bildiride General Harrington imzası vardır ve şu şekildedir;

1. Fenerbahçe direniş gruplarının bir şubesi olup spor adı altında propaganda yapmaktadır.
2. Fenerbahçe işgal kuvvetlerine karşı kin ve nefret duyarak bunu düşman kuvvetlerine karşı hissettirmiştir.
3. Bünyesinde yer alan bazı isimler, belirlenen gruplara askeri araç ve gereç göndermektedir.
4. Görülen bu olaylar üzerine Fenerbahçe süre belirtilmeksizin kapatılmış ve bünyesindekiler sosyal faaliyetten men edilmiştir (Meydan 2017).

2.19 MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANI FENERBAHÇE'NİN TEKRAR AÇILMASI

İngiliz İşgal kuvvetleri komutanı Harrington, Fenerbahçe'nin sıradan bir spor kulübü görüntüsünde olmadığını anlamış ve ani bir baskın ile kulübü kapattırmıştır. Bu ani baskın içerisinde Fenerbahçeli iki yönetici şehit düştüğü görülmektedir. Millicilere silah gönderme işini üstlenen Fenerbahçe yetmiş gün boyunca İngiliz işgal kuvvetleri komutanı tarafından kapatıldığı görülmektedir.

Fenerbahçe'nin beraber çalıştığı gizli örgütlerden birisi olan Mim Mim Grubu, General Harrington'un yapmış olduğu bu operasyon karşısında sesiz kalmamıştır. İngiliz İşgal Kuvvetleri komutanının makam aracını çalarak Anadolu'ya Mustafa Kemal'e ulaştırmışlardır.

Fenerbahçe'nin kapanmasından sonra halkın her yerde Fenerbahçe için direniş başlattığı görülmüştür. İstanbul'un çeşitli bölgelerinde Fenerbahçe için mitingler düzenlenmiştir. Halkı tekrar bir araya getirebilmenin mutluluğunu yaşayan Fenerbahçeli oyuncular bu mitinglerde en önlerde yer aldıkları görülmektedir.

İşgal kuvvetleri komutanı, tepkilere daha fazla dayanamayarak yetmiş gün sonra Fenerbahçe'nin yeniden açılması kararını imzaladığı görülmektedir (Meydan 2017).

2.20 GENERAL HARRINGTON KUPASI VE FENERBAHÇE

İngiliz Kuvvetleri Komutanı General Harrington adına bir futbol müsabakası düzenlenmiştir. Bu müsabakanın olmasını bizzat General Harrington kendisi istemiştir. İstanbul'u nasıl işgal ettiyse, İstanbul'daki futbol takımları arasında da en iyisi İngilizlerdir düşüncesini herkese göstermek istediğini ilgili mecralara bildirdiği görülmüştür. Bu müsabakanın gerçekleşmesi için gazeteye resmi ilan verildiği görülmektedir.

Gazetelere ilan verdirilmesinin amacı tüm halkın gözü önünde Fenerbahçe'yi yenerek İngiltere'nin gücünü göstermek ve Millî Mücadele için oluşan umutları ortadan kaldırmaktır. Fenerbahçe gazeteden verilen bu müsabaka ilanına başvuru yapan tek takım olduğu görülmektedir.

Fenerbahçeli yöneticiler ilanın verildiği aynı gün İngilizlere yazılı bir şekilde şu metni göndermişlerdir;

“İstanbul ve ahalisi Düşman Kuvvetleri Komutanlığına;

Fenerbahçe her takıma geçerli olan meydan okumanıza ilgili olmuştur. Fenerbahçe istek duyulan müsabakayı, belirlenen tarih ve yerde kendi sporcularıyla birlikte oynamaya hazır ve cevabınıza muntazır olduğunu cenab-ı alilerine bildirmekle kesbi şeref eyler.”

General Harrington Fenerbahçe'yi yenmek için İngiltere'nin en güçlü takımı olan Chelsea' dan 4 futbolcu getirtirmiştir.

Maçın adı: İngiliz Gardlar Karması ve Fenerbahçe

Maçın oynanacağı gün gazetelere şu şekilde duyurulmuştur;

“Fenerbahçe, İngiliz karma kadrosu ile 29 Haziran 1923'de belirlenen stadyumda maç yapacaktır.”

İngilizler Chelsea takımının en iyi beş oyuncusunu İstanbul'a bu maç için getirmişlerdir.

Bu oyuncular şunlardır:

İron Duke, Esseks, Revenge, Engiumeers, Comos Goldstrem dir.

Fenerbahçe bu maçı 2-1 yenerek düşman kuvvetlerine karşı 41. Zaferini kazanmıştır.

(Hiçyılmaz 2016).

2.20.1 Kupayı Önemli Yapan Unsurlar

General Harrington Kupası üzerine en geniş bilgiyi içermesi ve dönemin sosyal ve siyasal yapısına ışık tutması açısından Rüştü Dağlaroğlu'nun Fenerbahçe Kulüp Dergisi'nde yayımlanan yazısını kısaltmadan ve değişiklik yapmadan sunuyorum.

Payitaht ve civarları İşgal kuvvetleri Başkumandanlığı:

1. Milliyetçilik
2. Millî mücadele gruplarına mühimmat göndermek,
3. İşgal kuvvetlerine karşı duyulan kötü düşünce, nefret ve kinden dolayı kulübü kapatan İşgal kuvvetleri komutanlığı bu maçın sonucundan çok bizardı.

İngiltere ve çeşitli bölgelerden getirilen futbolcular Fenerbahçe'yi yenemedikleri için hırs, endişe ve huzursuzluğa yol açmıştı. İşgal kuvvetlerinin inanç mekanizması zayıflatmaya başladığı anlaşılmıştı.

Bu hezimet sonrasında İşgal kuvvetleri komutanları bir araya gelerek yeni bir çözüm arama yoluna gittiler.(Fenerbahçe Kulüp Dergisi, Nisan 1968, Sayı:16) (Hiçyılmaz 2016).

2.20.2 Fenerbahçe.org tarafından General Harrington kupasının detaylı bilgileri

Fenerbahçe'yi bir türlü yenemeyen işgal kuvvetleri komutanlığı, kulübü defalarca kapatmasına, kapısına askerler dikmesine, inanç ve isteklerini kırmaya çalışmasına rağmen yapılan son maçta hezimete uğramaktan kurtulamamışlardır.

Şekil 2.1. Futbol Müsabakası

Fenerbahçe'nin ve da ki o zaman ki kulüplerin en büyük başarısı olan General Harington Kupası belirlenen yerde oynanmış ve taksim meydanını dolduran halk ile Fenerbahçe bu maçtan bu maçtan galip ayrıldığı görülmüştür.

Savaşın şartlarından dolayı yenik ayrılmak zorunda olan Osmanlı Devleti, savaşın son bulması ile birlikte uzun yıllar işgal altında kalmıştır. Bu süre zarfında İstanbul ahali bu süreçte bir hayli yıpranmış ve ezilmiştir.

İstedikleri evlerde oturabilen, istedikleri yerleri işgal edebilen, şehrin en güzel yerlerinde sadece kendilerinin gezmesine izin veren, askeri veyahut üniformalı hiçbir bireyin dolaşmasına izin vermeyen, şehirde yaşayan her insanı aşılıyıcı bir gözle bakan işgal kuvvetleri şehrin her yerinde oldukları görülmüştür.

Dönemin şartlarına göre bu işgalin şartları da çok ağır olmuştur. İstanbul işgal altına alındıktan sonra yavaş yavaş bu işgalin İstanbul ile sınırlı kalınmadığı, Anadolu'nun dahi işgal edildiği görülmüştür.

Gelişen bu süreçlerden sonra halkı tekrar bir araya getirmek, onlarda ki o istek arzu, mücadele, milliyetçilik ruhunu tekrar uyandırmak Fenerbahçe'nin görevi olmuştur. Baskı altında kalan Saray'ın halkına karşı istibdat uyguladığı o yıllarda, şehirde yaşayan hiçbir vatandaş ne memnundu nede mutlu. Herkesin yüzü asık bir şekilde gündelik işlerine gittikleri günlerde, çoğu iş yeri taciz edilip düşman askerlerince istilaya uğradıkları görülmüştür.

Düşman ordularınca istila edilen şehirde halkın Fenerbahçe etrafında toplanmaya başlaması ilk başlarda bir sorun oluşturmazken, alınan galibiyetlerden sonra halkın ilgi ve alakasının giderek arttığını gören işgal kuvvetleri komutanı, Fenerbahçe'ye karşı kin ve nefret beslemeye başladığı görülmektedir. Bu kin ve nefret öyle boyutlara gelmişti ki, kulüp hemen hemen her gün baskına uğruyor, işgal kuvvetlerince istila altında tutuluyordu.

Amacı Fenerbahçe'yi halktan uzaklaştırmak, insanlar ile bağlantısını kopartarak yalnızlaştırmaktır.

Şehir işgal kuvvetleri tarafından didik didik aranırken, her gün yeni bir facia yeni bir ölüm haberleri geldiği gazeteler tarafından görülmektedir. Hastalıklar artmış, işgal edilen topraklardan kaçan vatandaşlar İstanbul'a gelmek zorunda kalmış buda üretimi durarak bitirme noktasına getirdiği görülmüştür. Üretim yeterli olmamış, iç hastalıklar kendisini göstermeye başladığı görülmüştür.

Fenerbahçe işte böyle bir sürecin içerisinde kurulduğu görülmüştür. Kurulduğu ilk günden mücadele ettiği son güne kadar elinden gelen her şeyin fazlasını devletin kurtulması, işgal kuvvetlerinin yenilmesi için verdiği görülmüştür. Kulübün yanında bulunan dereden Anadolu'ya ve gerekli bölgelere askeri mühimmat kaçırılmıştır. Bu operasyonları büyük bir titizlik ile yürütmüştür.

İşgal kuvvetleri komutanının ismini verdiği müsabakayı Fenerbahçe yenerek, işgal kuvvetlerine karşı büyük bir zafer elde ettiği görülmektedir.

Fenerbahçe'yi yenmek için İngiltere'den getirdiği futbolculara rağmen Fenerbahçe'yi yenemedikleri görülmektedir. Dönemin gazeteleri İngiliz karmasını favori göstermiştir. Daha önce defalarca kez kapattıkları, her türlü suçlama ile suçladıkları, halktan uzaklaştırmaya çalıştıkları Fenerbahçe her darbeye rağmen daha çok güçlenmiş daha çok inanmış ve daha çok kenetlenmişti. İşte bu kenetlenmenin en büyük yansıyan halini Taksim stadında işgal kuvvetlerine karşı göstermişlerdi.

Şekil 2.2. Dönemin Muhafızları

Fenerbahçe'yi yenmek için işgal kuvvetlerince karma bir kadro çıkartılmıştı. Savaş yıllarının devam ettiği o dönemlerde işgal altında olan şehirlerde görev yapan askerlerini bu müsabaka için özel olarak İstanbul'a getirdikleri görülmüştür. Maksatları Fenerbahçe'yi kendi evinde kendi halkı içerisinde yenerek onlara unutulmaz bir ders vermektir.

Dönemin gazeteleri büyük başlıklarla İngiliz karmasında ki sporcuları öve öve geçirirken, alt başlıklar sadece Fenerbahçe yazıları ile dolu olduğu görülmektedir. Bu

halkın inancını kırmak için yaptıkları bir operasyondur. Fenerbahçe'ye destek olmak isteyen gazete sahipleri, gazete haberlerini büyük başlıklarla tam tersi bir şekilde Fenerbahçe yazıları ve övgüleri ile doldurduğu görülmüştür.

Fenerbahçe bu meydan okumayı hiç zaman kaybetmeden kabul etti görülmektedir. Gözü karalığı ve milletine olan düşkünlüğü ile bilinen Fenerbahçeli futbolcular bu maç için ayrı bir kenetlenme içerisine girdikleri görülmüştür.

Karşılarındaki karma kadroya rağmen kendi kadrolarıyla çıkacaklarını duyuran Fenerbahçe, işgal kuvvetlerince beklenmedik bir şekilde cevap vermiş oldu. Dönemin büyük kulüplerinden Galatasaray Fenerbahçe'ye en değerli oyuncularını bu maç için verebileceklerini söylemişlerse de Fenerbahçe bu maça kendi takım oyuncularıyla çıkacağını açıklamıştı görülmüştür. Buradan da görülmektedir ki tüm takımlar Fenerbahçe'nin bu savaştan muzaffer olarak çıkmasını istemektedirler.

Belirlenen tarih ve saatte yapılan müsabakaya İstanbul ahalisi tarafından daha önce görülmedik bir kalabalık ile karşılandığı görülmektedir. Halkın hınca hınç doldurduğu stadyumda taraftarlardan sessizlik içerisinde olan biteni izlemek için bir araya geldiği görülmektedir.

Maç büyük bir çekişme içerisinde başladı, taraftarlar nefeslerini tutmuş bir durumda Fenerbahçe'nin galip gelmesi için ellerinden ne geliyorsa vermeye hazırды. Kimisi dua ediyordu kimisi alkışlıyor, kimisi çok yaşa çok yaşa diye bağıriyordu. O gün tüm şehirde hayat durmuştu. Savaşta kaybettiğimiz şehitlerimizin intikamını o gün Fenerbahçeli futbolcular bir top karşılığında verecekti.

Müsabaka Fenerbahçe'nin 2-1 galip gelmesi ile sonuçlandı. İşgal kuvvetleri komutanı maçı izlediği yerde kıpkırmızı olmuştu. Bu maç için özel olarak yaptırdığı pirinçten kupayı Fenerbahçe'ye daha doğrusu kapattığı, her seferinde ayağına dolanan, Millî mücadele sembolü olan kulübe verirken eli titremekteydi.

Fenerbahçeli futbolcular bu maçın ardından taraftarların yoğun sevgi gösterileri ile birlikte omuzlarda stadyumdan çıkartılmıştır.

Bu galibiyet milli bir zafer etkisi, bir savaşın galip gelinmesi kadar etki uyandırmıştı. Ertesi günün gazeteleri attıkları başlıklarla Fenerbahçe'yi adeta ülkenin kahramanı haline getirmişlerdi (Hiçyılmaz 2016; Fenerbahçe Kulüp Dergisi 1968)

2.20.3 Maçtan Sonra Fenerbahçe İngilizleri Kuşdili Lokali'nde Misafir Etmesi

8.12.1918 tarihli Tasvir-i Efkâr gazetesi, maç sonrası İngilizlerin Kuşdili Lokali'nde Fenerbahçeliler tarafından ağırlandığını okurlarına şu yazı ile duyurmuştur:

Müsabakadan sonra Fenerbahçeli futbolcular, İngilizlere karşı Türk misafir perverliğini göstermek için onları bir çay içmeye davet etmiştir. Önce tereddüt içerisinde kalan rakip takım daha sonra bu teklifi kabul ederek Fenerbahçe'nin kulüp lokaline gitmişlerdir. Burada içilen çaylar eşliğinde yapılan sohbetlerde, Türklerin hiç bu kadar sıcakkanlı ve iyi insanlar olduklarını bilmiyorduk diyerek yüzleri kızaracaktı. Fenerbahçe bir kez daha kazanmıştı (Hiçyılmaz, 2016)

2.21 HALK FENERBAHÇE'Yİ NİÇİN VE NASIL SEVMEMEYE BAŞLADI

Büyük Fenerbahçeli Ali Naci Karaca'nın Olimpiyat dergisinde yayınlanan (Sayı:166-168, Haziran 1934. Bu yazı daha sonra Bedri Baykam'ın Fener Dünyayı yener kitabında da yayınlanmıştır.) yazısında halkın Fenerbahçe'yi neden sevmeye başladığını en iyi anlatan bir belge niteliğindedir:

İşgal günlerinde insanların düşman kuvvetlerine olan öfkesi o derecede idi ki, Fenerbahçe'nin maçları halk tarafından çok fazla ilgi görmeye başlamıştı.

Benim bu maçları yazarken o zaman dikkat ettiğim ve ehemmiyet verdiğim başlıca nokta, bu karşılaşmaları mümkün olduğu kadar futbol karşılaşması çerçevesinden çıkararak millî bir kalıba sokmak ve "Bakalım İngilizler bu hafta bizim çocukları yenebilecekler mi? yahut " Dün İngilizler Kumbaracılar takımına beş gol attık!" yahut da "İngilizlerin acı mağlubiyeti daha! Gibi başlıklarla ve bu başlıklara uygun yazılarla mütemadiyen onları batırmak ve onları batırırken bizim çocukları göklere çıkarmak noktası idi.

Bu nedenle Fenerbahçe'nin işgal kuvvetlerine karşı aldığı başarılar halkın moral ve motivasyonunu arttırmakla kalmıyor, düşman birliklerine karşı adeta halkın attığı tokat haline geliyordu. İşgal kuvvetlerine karşı duyulan kin ve nefreti Fenerbahçe yolu ile belirttikleri için pek memnun olan halk, maçlara gösterdiği ilgi ve alaka ile düşmanı sahada adeta tir tir titretmiştir (Hiçyılmaz, 2016).

2.22 MİLLİ MÜCADELE'YE KATILMAK İSTEYEN FENERBAHÇELİ ŞEHZADE ÖMER FARUK EFENDİ

Fenerbahçe'nin bünyesinde iki önemli Saray mensubu vardır. Biri Şehzade Ömer Faruk, diğeri de Şehzade Osman Fuat Bey'dir.

Osman Fuat Efendi Fenerbahçe'nin fahri başkanlarındandır. Beşinci Sultan Murad'ın torunu ve Şehzade Selahaddin Efendi'nin oğlu olan Osman Bey bu görevi 1911-1912 yıllarında yapmıştır. Şehzade Osman Fuat Efendi sadece ‘paye’ taşıyan bir şehzade olmamış, Süvari Yüzbaşı rütbesi ile Trablus ve Bingazi’de çarpışmıştır.

Şehzadelerden Ömer Faruk Efendi Sultan Aziz'in torunu ve son halifenin oğludur. Fenerbahçe’de fahri başkanlık yapmış ve kendisini Fenerbahçe'nin spor hayatına adamıştır. Sarı-lacivertli kulübe üye olarak katıldıktan sonra fahri başkanlığa gelmiştir.

(1920)

Ömer Faruk Efendi'nin Fenerbahçe'ye ilgisi maddi ve manevi olarak üç yıl sürmüştür. Fenerbahçe’de onun başkanlığı süresince, tenis, boks, aletli jimnastik, eskrim, kürek, izcilik gibi dallardaki yaygınlığı bu dönemlerde görülmüştür.

“İttihat ve Terakki Kupası” ile “Şehzade Abdülhalim Kupası”nı kazanan Fenerbahçe’ye Saray çevresinin yoğun ilgisini Fenerbahçe dergisinin sayfalarında buluyoruz.”

Osmanlı şehzadeleri ve hatta kız kardeşleri sultanlar, işgal ve mütareke yıllarında, yokluk içinde kıvranan İstanbul’un Türk kulüplerine ilgi ve himaye göstermeyi adet edinmişlerdi. Hemen bütün sportif olayları yerinde izlerler, organizasyonları himayelerine alırlar ve müsabakaları kazananlara da şahısları adına hediye verdikleri görülmüştür.

Osmanlı şehzadeleri ve sultanlarının bu şekil ve davranış sempatileri özellikle Fenerbahçe’ye karşı idi ve bunun da iki nedeni vardı. Birincisi Fenerbahçe o yıllarda gerek kara gerek deniz ve gerekse salon sporlarında en fazla başarı gösterip halkın yüzünü güldüren Türk kulübü idi. Başta futbol, boks, hokey ve tenis olmak üzere, düşman kuvvetlerine karşı sporun hemen her kolunda kazandığı parlak zaferler yüzünden bütün milletçe gönülden seviliyordu.

İkincisi ise Osmanlı şehzadelerinin Fenerbahçe’ye başkan olmuş olmalarıdır. (Fenerbahçe Nasıl Kuruldu 931.)

Ömer Faruk Efendi’yi sporun diğer dalları ile de ilgilenmişti. Onu çeşitli spor müsabakalarında görmek mümkündür. Özellikle Fenerbahçe-Galatasaray maçlarını

heyecanla izlemiştir. Şehzade Abdülhalim ile izlediği ezeli rekabeti Spor Âlemi okuyucularına bir fotoğrafla duyurmuştu. (Spor Âlemi 1338). Özellikle Cuma günü düzenlenen deniz yarışların Halife de ilgi göstermiştir. Halife'nin "Söğütlü" yatından izlediği müsabakalarda Ömer Faruk'ta yer almış ve fotoğraf çektirmiştir.

Sonbahar müsameresi adı verilen 15 Ekim 1920'deki spor bayramını, Abdülmecid Efendi'nin büyük oğlu olan Şehzade Abdülhalim Efendi himayesine almış ve kendi adına, ortaya son derece güzel bir gümüş kupa koymuştur. Bu kupa, Fenerbahçe-Fransa maçının galibine verilmiştir.

15 Ekim 1920 günü sabahtan akşama kadar devam eden çeşitli yarışmalar yapılmıştır. Yarışmalardan sonra tüm insanların beklediği futbol müsabakası başlamıştır. Fenerbahçe ve Fransa arasında geçen bu maç Fenerbahçe 4-1 kazanarak kupanın sahibi olmuştur. İşgal Kuvvetlerinden Fransa'da Fenerbahçe'ye boyun eğmiştir.

Fenerbahçe Kulübü'nün Saray'a mensup başkanlarından olan Ömer Faruk Efendi, 1898 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiş ve 11 yaşında Viyana'ya öğrenime gönderilmişti. Şehzade daha sonra Almanya'da Postdam Askeri Akademisi'ni bitirecek ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın emri ile Alman ordusunda Silezya ve Verdun cephelerinde ateş hattına gönderilmiştir. (Hiçyılmaz 2016).

2.23 FENERBAHÇE İLE İLK DİRENİŞİ BAŞLATAN SÜLEYMAN NAZİF'İN SÜRGÜN YEMESİ

1869 yılında dünyaya gelen Süleyman Nazif Said Paşa'nın oğluydu. Öğrenimini özel hocalardan görmüş, genç yaşta memuriyet hayatına atılarak Diyarbakır Vilayet Umumi Mektebi kaleminde göreve başlamıştı. Sonrasında yaşam hayatına atılmış ve 2. Abdülhamit idaresine olan karşı fikirlerinden dolayı Paris'e kaçmıştır. (1897)

Dönüşünde padişah tarafından mektupçuluk görevi ile Bursa'ya tayin edilmiştir. Süleyman Nazif çeşitli görevlerde hizmetlerde bulunmuş döndüğünde de bu hizmetlerine devam etmiştir. O, Millî Mücadele başladığında da düşmana kalemi ile ilk isyan bayrağını açmıştır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun tabiri ile "Türk milletinden yalnız teslimiyet isteyen Müttefik Devletler ordusu subaylarının saf saf dizildikleri bir toplantıda, 'Biz harbe seve seve, güle güle girdik. Eğer icap ederse yine gireriz' diye meydan okuyan adamdı."

Malta’da sürgün olarak bulunduğu dönemlerde yazdığı Fenerbahçe Marşı’nda hem özgürlüğün sesi hem de Fenerbahçe sevgisi de vardı. (1923)

Süleyman Nazif’in İstanbul’daki yazım hayatı ile işgalde başlamıştı. Hadisat gazetesinde yayımladığı Kara Gün isimli yazısında (24 Kasım 1918) işgal kuvvetlerine karşı kullandığı sert ifadeler üzerine idama mahkûm edilmiştir (Hiçyılmaz 2016).

2.24 FENERBAHÇE İLE İSYAN ATEŞİNİ VEREN İSİMLER

2.24.1Fuat Hüsnü Kayacan

Fuat Hüsnü Kayacan ilk Türk futbolcusudur. Fuat Bey’in “Boby” takma adıyla “Siyah Çoraplılar Kulübü”nde oynaması sadece futbola ışık düşürmemiş, meşrutiyet öncesi, toplumsal hayatın yasaklı bölümüne de önemli bir ayrıntı getirmiştir. “Teşekkür oluşturmak” yani kulüp kurmak konusunda neden gecikildiğini ve engellerin Türk sporunu nasıl zaafa uğrattığı 1900 başlarındaki Kayacan’lı hareketten anlıyoruz. Kayacan’la futbol çabalarının Kadıköylü gençlerle oluşmasına imkân tanınsaydı, Fenerbahçe çok daha önce yani 1800 sonlarında oluşacak, bu da güçlü futbol temelini önceden yapılaştıracaktı.

Fuat hüsnü Kayacan, Amiral Hüsnü Paşa’nın oğluydu ve Bahriye Mektebi’nde (Deniz Lisesi) okuduğu yıllarda çok iyi İngilizce bilmesinin yararını görmüş, İngilizlerin arasında katılarak “Boby”takma adıyla futbola başlamıştır. Dönemim zaptiye memurlarından Celal Bey durumu fark etmiş, Fuat Hüsnü’de der dest edilip askeri mahkemeye çıkartılmıştır.

Fuat Hüsnü’nün futbol aşkı bu tutuklanma sonrasında da devam ederek ikinci girişimde bulunmuştur. Aynı gençler 1902’ yılında Fenerbahçe’nin tesisleri karşısında yer alan yerde bir araya geliyorlardı. Kadıköy Futbol Kulübü adı altında birleşmişlerdir. Zabitler tarafından baskına uğrayarak yine dağılmak durumunda kalmışlardı. İsyan ateşini yakıp Fenerbahçe’yi kuran ilk isimlerdendir (Hiçyılmaz 2016).

2.24.2 Tevfik Taşçı

Hacı Mehmet Bey’in çocuğu olarak 1889 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiştir. Buldukları yerin takımı olan Fenerbahçe’ye kurulduğu günlerde katılan Tevfik Taşçı sadece futbol değil, tenis, hokey oynamış, kürek çekmiş ve önemlisi tüm bu dallarda başarıya ulaşmış bir Fenerbahçeliydi. 1908-1910 dönemleri arasında takım kadrosunda

yer almış, 12 karşılaşmada 5 gol atmıştır. Başkanlığı ve yöneticiliği ile de örnek bir isimdir. Fenerbahçe Kulübü'nü kurma teşebbüslerini şöyle anlatmıştır:

“Fenerbahçe’yi kurmayı ilk düşünenlerdenim. Resmi olarak kurulmadan önce semt arkadaşlarımla buluşur top oynardık. Arkadaşımızın küçük biladeri Alaaddin dışarı kaçan topları büyük bir heves ile geri getirirdi. Belirlenen bölgelerde işgal kuvvetlerince istila edilen yerlerde kurulan takımları izlemeye gider çok üzülürdük. Diğer taraftan Ziya Nuri, Nahriyeli N. Okaner ve Arif Beylerin bir kulüp kurmayı düşündüklerinden biz de onlara katıldık ve 1907’de Fenerbahçe Kulübü teessüs etti.” (Olimpiyat Dergisi 1931)

Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile bir kısım futbolcular dağılmış, Tevfik Bey’de tahsil için İngiltere’ye gitmiştir. Dönüşünde yeniden kulübe dâhil olacak ve tenis şubesinin kurulmasına yönelik çalışmalarını başlatmıştır.

1911’ yılında askerliği sırasında Trablus’ta, daha sonra da 1. Dünya Savaşı’nda belirlenen cephelere katılan Tevfik Bey, Düşmana tutsak düşmüş ve sürgüne gönderilmiştir.

Fenerbahçe’nin bu çok muhterem, kültürlü ve saygın insanı 6.11.1979 tarihinde vefat etmiş ve Karaca Ahmet Mezarlığı’na defnedilmiştir. İsyan ateşini yakıp Fenerbahçe’yi kuran ilk isimlerdendir (Hiçyılmaz 2016).

2.24.3 Galip Kulaksızoğlu

Fenerbahçe’yi kuranlardan ve ilk futbolculardan, birçoğumuz onu 1.Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru tanıdık. 1. Dünya Savaşı’na kadar aralıksız takımda en iyi futbolculardan biri olarak yer almış ve o zamanki dar sportif çevrede şöhret kazanmıştır. 1. Dünya Savaşı’na katılan ilk gençler arasında bulunan Galip Kulaksızoğlu, Mustafa Paşa’nın oğludur. 1889 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiştir. St. Joseph’te öğrenciyken Fenerbahçe’nin bir araya gelmesi için gayret etmiş ve ilk mücadele edenlerin yanında yerini almıştır. 1907-1924 dönemlerindeki 216 karşılaşmadaki kadroda mücadele veren Galip Kulaksızoğlu 73 gole imzasını atmıştır. İsyan ateşini yakıp Fenerbahçe’yi kuran ilk isimlerdendir (Hiçyılmaz 2016).

3.MATERYAL YÖNTEM

3.1 EVREN

Araştırmanın evrenini, Milli Mücadeleye destek veren spor takımları ile Fenerbahçe'nin Milli Mücadeleye sağladığı desteklerdir. Araştırma Milli Mücadelede kurulan Spor takımları ile yapılmıştır.

3.2 ÖRNEKLEM

Fenerbahçe'nin Mili Mücadeleye sağladığı yararlar ve katkıların ne derece olduğudur.

3.3 VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmada kullanılan veriler 2 kitap, 10 internet kaynağı, 2 dergi taranarak toplanmıştır.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Sonuç olarak baktığımız zaman Millî Mücadele zamanında spor takımlarının yeri şüphesiz çok büyüktür. Fenerbahçe Millî Mücadele'ye baştan sona fiilen destek veren bir kulüp olmakla kalmamış, bu süreç boyunca futbolcularından şehit dahi verdiği görülmüştür. Halkın esaret altında kaldığı yıllarda onlara gerek moral gerekse millî direnişi aşılaman, uyandıran bir görev yüklenmiştir.

Millî Mücadele'nin Vatan'ın her kesiminde başarılı olması için Anadolu'ya silah ve insan kaçakçılığı yapan Fenerbahçe ve Fenerbahçeli futbolcular, Balkan savaşlarında da aktif rol aldıkları görülmektedir.

Fenerbahçe Spor Kulübünün kuruluş amaçlarına ve o yıllarda yapmış olduğu faaliyetlere baktığımız zaman, ordu millet anlayışını benimsemiş olan Türk milletine, saha içerisinde de aynı felsefe ile hizmet etmiş bir futbol takımı görmekteyiz. Fenerbahçe kuruluş yılları boyunca Millî Mücadele'de Anadolu'da ve Payitaht içerisinde ajan, silah, mühimmat kaçırma konusunda yardımlarda bulunmuş, bu faaliyetlerinin önemli bir kısmını da Üsküdar'da bulunan Özbekler tekkesi ile yürüttüğü görülmüştür. Millî Mücadele'ye fiilen destek veren Fenerbahçe Spor Kulübü, yapmış olduğu yardımlardan dolayı, İşgal kuvvetleri komutanları tarafından defalarca kapatılmış ve tekrar açılmıştır. Yoğun baskılara maruz kalmasına rağmen kuruluş amacındaki görevlerini aksatmadan yerine getirmeye devam eden Fenerbahçeli futbolcular sahada ve orduda görev alarak vatani borçlarını sonuna kadar ödedikleri görülmüştür. Fenerbahçe vatanın selameti, milletin işgalden kurtulması için saha içerisinde de düşman takımlarına karşı spor yolu ile cevap vererek mücadele ettiği görülmüştür. Taraftarlar savaşta bulunan ordunun saha içerisindeki hâli olan Fenerbahçe'yi yoğun tezahüratlarla desteklemesi, rakiplerin ayaklarını titretmeye, içlerinde korku oluşturmaya sebep olmuştur.

Tezimizde görüldüğü gibi spor takımlarının politikadan ayrı bir güç unsuru olarak tek başına varlıklarını belli bir raddede tutabildiklerini, arkalarındaki kitlesel taraftar gücü ile devletin yanında oldukları zaman ne denli bir güç unsuru olduklarını görmekteyiz.

Spor takımları kuruldukları tarihten bu zamana kadar her dönemde politika ile ilgileri vardır ve olmak zorundadır. Bunu yok sayan veyahut görmek istemeyen varsa Fenerbahçe'nin kurulma sürecine ve Millî Mücadele'ye katkılarındaki politik süreçlere bakabilirler.

Millî Mücadele zamanı boyunca tesislerinin yanında bulunan dereden Anadolu'ya tekneler yoluyla silah kaçırarak bu süreçte dönemin siyasi faaliyetlerinin, spor ile nedeli bir koordinasyon içerisinde olduğunu görmekteyiz. Siyaseten karışık olan bir dönemde halkın refahı, milletin selameti için Fenerbahçe Spor Kulübü elinden gelenin çok daha fazlasını yaparak yüce Türk milletinin yanında olmuştur. Sporu sadece spor olarak görmek yerine sporun içerisindeki kitlesel gücü kullanma yolunu seçen Fenerbahçe, dönemin siyasi oluşumu İttihat ve Terakki ile birleşerek misyonunu daha güçlü ve emin kılmıştır. İttihatçıların önde gelen isimlerinden olan Dr. Nazımın Fenerbahçe'ye başkan olmasından sonra politikanın en uğrak noktalarından bir tanesi hiç şüphesiz Fenerbahçe olduğu görülmektedir.

Millî Mücadele önderi Mustafa Kemal Atatürk'ün kulübü ziyaret etmesi ve daha sonraki süreçlerde kulübün Millî Mücadele'ye olan katkıları, halk tarafından daha çok sahiplenildiği ve dönemin işgal kuvvetlerine karşı Millî Mücadele'nin simgesi hâline geldiği görülmektedir.

Millî Mücadele dönemi boyunca savaşını her kulvarda hissettiren Fenerbahçe, ordu millet anlayışını uzun yıllar sonra tekrar uyandırmayı başaran bir unsur olmuş, halkı millî birlik ve beraberlik düşüncesi ile kenetlemeyi başardığı görülmektedir. İşgal kuvvetlerince defalarca baskılara maruz kalmasına rağmen arkasına aldığı halkın gücü, Fenerbahçe'yi her defasında bu baskılardan kurtardığı görülmüştür.

Fenerbahçe'nin saha içerisinde olduğu kadar saha dışarısında ve ordudaki aktif görevleri çok fazladır. Fenerbahçeli futbolcuların Balkan savaşları boyunca ellerindeki mal varlıklarının büyük bir bütünü ordunun refahı için kullandıkları görülmektedir. Futbolcuların kimileri arabalarını orduya tahsil etmiş, kimileri ellerindeki paralarla askerlere ayakkabı ve üst aldıkları görülmüştür.

Savaş yılları boyunca üstün başarılar gösteren Fenerbahçeli futbolcular, Millî Mücadele sonunda göstermiş oldukları mücadeleden dolayı, İstiklâl madalyası ve çeşitli başarı belgeleri ile ödüllendirildikleri görülmektedir.

Bir kulübün isterse spordan çok daha fazlasını yapabileceğini bizlere göstermiş olan Fenerbahçe Spor Kulübü, bünyesinde bulunan branşlarını da o dönemlerde Millî Mücadele için seferber ettiği görülmektedir.

Ulusun kurtuluşu için ilk meşaleyi yakanlardan olan Fenerbahçe Spor Kulübü Millî Mücadele'ye olan katkıları hiçbir zaman unutulmayacaktır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıda yer alan öneriler sunulmaktadır:

Spor takımları her zaman devlet tarafından kontrol edilmelidir. Kendi bünyesindeki yönetim kadrolarının içerisinde devletin kontrol merceği olarak seçeceği bir kişiyi barındırmalıdır. Bu şekilde gerek maddi olarak yönetilmeleri gerekse halkın gücünü nasıl kullandıkları gözlemlenebilir ve daha kontrollü bir güç unsuru olabilir.

Millî Mücadele dönemini ile ilgili spor takımlarının yapmış oldukları hizmetleri, kaynaklardan bulunabildiği kadarıyla video yoluyla veya seminer ve sunum yolları ile herkese anlatılmalıdır.

Kulüpler 5 sezonluk bir planlama içerisinde Avrupa müsabakalarınınca başarılı olamazlarsa bu başarısızlığın sonuçları araştırılıp devlet tarafından kontrol edilmeli ve gerekli önlemler alınarak tedbirler alınmalıdır. 100 yıllık kulüplerin tek hedefinin sadece Türkiye liginde başarılı olması artık yeterli bir başarı örneği olmamalıdır. Amaçlarının Dünyada ses getirebilecek başarılar elde ederek Türkiye'yi yurt dışında temsil etmek olduğunu her defasında hatırlatmalıyız.

Kulüplerin arkasında bulunan kitlesel gücü devletin kontrollü ve koordineli bir şekilde kendi tarafınca tutulup yönlendirilmelidir. 1900- 1920 yılları arasında kurulan takımların gerek kendi ülkelerinde gerek başka ülkelerde ajanlık faaliyetleri yaptığını görmekteyiz. Bu tür provokasyon faaliyetleri içerisinde yer alan kulüpleri ve yöneticileri devlet her zaman gözlem altında bulundurmalı ve kontrolü elinde tutmalıdır. Nitekim buna en büyük örnek Dinamo Zagreb – Kızıl yıldız arasında oynanan maç esnasında provokasyonlarca yapılan hain saldırılardan sonra Yugoslavya'nın iç savaşa sürüklenmesi ve kısa süre içerisinde dağılmasıdır.

Sporun her zaman birleştirici gücüne inanmalı ve politik durumlardan oluşan sorunlar karşısında dahi yapıcı olarak sporun gücünü kullanmalıyız. Düzenlenecek çeşitli organizasyonlar ile Ülkeler arasında ki gerginliği bir nebze olsun unutturacak bir güç unsuru olarak kullanmalıyız.

Bu tez aşamasında 2 kitap, 9 dergi ve internet yayınlarından yararlanılmıştır. Tarama yoluyla edinilen bilgiler tez içerisinde kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alkış, S. (2008). *Yedi kandilli avize, çanakkale’de şehit düşen futbolcular*. 1nci Basım. İstanbul: Yarımada Yayınları.
- Aydınlık, Kurtuluş Savaşının Gizli İşçi Örgütü Ankaragücü. (2007). *Ankaragücü’nün kurulma süreci hakkında bilgi*. <https://milli.aydinlik.com.tr> [Erişim tarihi: 21 Nisan 2020].
- Bardakçı, M. (1998). *Şah baba*. 1nci Basım. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Bozok, S.(2019). *Atatürk’ün yaveri salih bozok anlatıyor*. 1nci Basım. İstanbul: Alaca Yayınları.
- Dağlaroğlu, R. (1957). *Fenerbahçe kulübü tarihi (1907-1957)*. 1nci Basım. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Derinör, H. (1998). *Fenerbahçe cumhuriyeti ve cumhurbaşkanları*. 1nci Basım. İstanbul: Çağdaş Yayınları
- Doğan, Y. (1989). *Fenerbahçe cumhuriyeti*. 1nci Basım İstanbul: Tekin Yayınevi.
- FB. (2006). *Fenerbahçe’nin tarihi*, <http://spor.haber7.com> [Erişim tarihi: 4 Mayıs 2020].
- FB. (2010). *Fenerbahçe’nin kuruluşu*, <https://www.fenerbahce.org> [Erişim tarihi: 26 Nisan 2020].
- Galatasaray Spor Kulübü. (2019). *Galatasaray spor kulübü hakkında bilgi* <https://milli.galatasaray.org> [Erişim tarihi: 19 Nisan 2020].
- Gelibolu’yu Anlamak, (2016). *Milli Mücadele Dönemindeki Sporcular*. <http://milli.geliboluyuanlamak.com> [Erişim tarihi: 10 Mayıs 2020].
- Hiçyılmaz, E. (2007). ‘Türkiye’de Futbolun Öyküsü’. *Doyuran dergisi*. 1, 5-7,.
- Hiçyılmaz, E. (2016). *İsyan benim adımdır*. 1nci Basım. İstanbul: Ulak Yayınevi.

- İşte Fenerbahçe'nin Kuruluş Belgesi, (2018). *Fenerbahçe'nin kurulma süreci*
<https://milli.sabah.com.tr> [Erişim tarihi: 7 Nisan 2020].
- Karşıyaka Spor Kulübü. (2018). *Karşıyaka'nın kurulması*
<https://milli.gozlemgazetesi.com> [Erişim tarihi: 19 Nisan 2020].
- Meydan, S. (2014). *Sarı lacivert kurtuluş*. 1ncı Basım. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Muhafızgücü Spor Kulübü. (2020). *Muhafız gücünün kurulması*, <https://tr.wikipedia.org>
[Erişim tarihi: 29 Nisan 2020].
- Önce Vatan Sonra Fener, (2010). *Fenerbahçe'nin Milli Mücadele Dönemi*
<http://blog.milliyet.com.tr> [Erişim tarihi: 2 Nisan 2020].
- Türkiye Futbol Federasyonu. (2019). *Spor takımları hakkında bilgi*
<https://milli.ksk.org.tr> [Erişim tarihi: 23 Nisan 2020].